

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Nyt helähti piparkakkuhyly!”

Suomalaisen viittomakielen salibandyviittomien luokittelu

Juuso Kuronen

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Huhtikuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Juuso Kuronen	Sivumäärä 41 ja 18 liitesivua
Työn nimi ”Nyt helähti piparkakkuhyllly!” – Salibandytermien luokittelu	
Ohjaava opettaja Hanna-Kaisa Turja	
Työn tilaaja ja työelämäohjaaja Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry SKUL, Jari Malkamäki	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä suomalaisen viittomakielen salibandyviittomia. Toiminnallisen opinnäytetyön produktina valmistui DVD-levy, johon on kerätty 239 salibandyssä käytettävää termiä. Työn suomenkieliset termit kerättiin salibandyä harrastavan ja tuomaroivan informantin kanssa. Viittomavastineet kerättiin salibandyä harrastavalta viittomakieliseltä informantilta. Produkti koostui termien keräämisestä, viittomien videointitilanteesta sekä DVD-levyn suunnittelusta ja tuottamisesta. Työ on tarkoitettu etenkin viittomakielen tulkkien valmistautumismateriaaliksi, mutta myös tulkkioiskelijoiden harjoittelua varten. Työn kirjallisen osion teemana oli tutkia suomalaisen viittomakielen salibandyviittomia. Ensimmäinen tutkimuskysymys oli millaisia ovat salibandyalan termien viittomavastineidenantoperusteet nominaalien osalta. Toinen tutkimuskysymys oli millaisia ovat salibandyalan verbaaliviittomien tyypit. Tutkimuksessa käytin pohjana Päivi Rainön (2006) paikannimiviittomien taustojen tutkimusta sekä Tommi Jantusen (2010) tekemää verbaaliviittomien luokittelua. Työn tilaajana toimi Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry (SKUL) ja työelämäohjaajana sen hallituksen jäsen Jari Malkamäki.</p> <p>Työn kirjallisessa osassa kuvataan työssä käytettyjä tutkimusmenetelmiä sekä tietoperustaa. Toiminnallisen opinnäytetyön menetelmiä olivat toimintatutkimus ja teemahaastattelu, joka ei täysin toteutunut. Teoriapohja koostui sanastotyöstä, salibandystä, termien muodostuksesta, suomalaisen viittomakielen pääsanaluokista sekä viittomien etymologiasta. Työn lopussa kuvataan työn eri vaiheita sekä viittomien luokittelua.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että nominaalien osalta salibandyviittomat ovat suurimmaksi osaksi etymologialtaan rakenteellisia käännöksiä eli termit ovat saaneet viittomakieliset vastineensa suomen kielen mukaan. Toiseksi suurin vastineenanto peruste oli omaperäinen visuaalinen assosiaatio eli viittomat olivat saaneet vastineensa esimerkiksi tuomareiden käsimerkeistä. Verbaaliviittomista suurin osa kuului tyyppin 1 kategoriaan. Kyseisillä viittomilla on yleensä perusmuoto ja rajallinen merkitys.</p> <p>Viittomat on kerätty vain yhdeltä informantilta, joten siksi niitä ei voida yleistää. Viittomilla voi olla muita variaatioita eri paikkakunnittain ja ikäryhmittäin. Viittomat ovat kuitenkin sellaisia, että tulkit ja opiskelijat voivat valmistautua ja kehittää itseään tulkkauksilanteita varten.</p>	
Asiasanat Salibandy, Viittomakieli, Ammattikieli, Terminologia, Etymologia	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme in sign language interpreting

ABSTRACT

Author Juuso Kuronen	Number of Pages 41 and 18 attachment pages
Title "Now clangs gingerbread shelf!" –Floorball terms classification	
Supervisor Hanna-Kaisa Turja	
Subscriber and Mentor Finnish Deaf Sport Society ry SKUL, Jari Malkamäki	
Abstract <p>The aim of this thesis was to collect Finnish sign language floorball signs. The product of the functional study is a DVD, which contains 239 floorball signs. Finnish floorball terms were collected with informant who is floorball referee and also plays floorball. Sign language counterwords were collected from native signer who plays floorball. The product consists of the terms collection, video recording where native signer produced the signs and also the planning and producing the DVD. The thesis is mainly targeted as a preparation material for the sign language interpreters but also for sign language interpreter students who want to learn the signs. The theme of the thesis's written part was to analyse Finnish sign language floorball signs. First research question was what kind of sign counterword giving reasons there is in floorball nominal signs. Second question was what kind of types there are in floorball verbal signs. Päivi Rainò's (2006) research of place name signs history and Tommi Jantunen's research for verbal signs types were used for the research of the thesis. The study was ordered by the Finnish Deaf Sport Society and the society's board member Jari Malkamäki was the working life mentor.</p> <p>The written part of this thesis describes the research methods and theory basis that was used for the study. The methods that were used in this functional thesis were activity analysis and theme interview, which didn't completely actualize. Theory basis was consisted of vocabulary work, floorball, terms forming, the main lexical-grammatical categories of Finnish sign language and also etymology of the signs. In the end of this thesis is described the different parts of this research and the categorisation of the signs.</p> <p>The research shows that the etymology of nominal signs is usually structural translations which means that terms get their counterwords from Finnish. Another counterword explanation was random visual association which means that the signs get their counterwords for example from referees' hand signs. Most of the verbal signs belong to the Type1 category. Those signs usually have basic form and limited meaning.</p> <p>The signs were collected from one native signer only so they cannot be generalized. The signs may vary depending on different places and signers age. However the signs qualities are so good that interpreters and interpreter students may use this product for preparing and developing themselves for interpreting situations.</p>	
Keywords Floorball, Sign language, Jargon, Terminology, Etymology	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Tutkimuskysymykset	9
2.2 Aiempia sanastotöitä viittomakielialalla	9
3 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	10
3.1 Toimintatutkimus	11
3.2 Teemahaastattelu	11
4 SANASTOTYÖ	12
4.1 Sanastotyön vaiheet	13
4.2 Sanastonkeruu	14
5 SALIBANDY	15
5.1 Salibandyn lyhyt historia	15
5.2 Salibandy lajina	16
6 TERMIEN MUODOSTUS, SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN PÄÄSANALUOKAT JA VIITTOMIEN ETYMOLOGIA	16
6.1 Termien muodostus puhutuissa kielissä	16
6.2 Termien muodostus suomalaisessa viittomakielessä	18
6.3 Suomalaisen viittomakielen pääsanaluokat	18
6.4 Viittomien etymologia	19
7 TYÖN TOTEUTUS	21
7.1 Suomenkielisten salibandytermien kartoitus	22
7.2 Viittomakielisen materiaalin kerääminen	23
7.3 Viittomien analysointi	24
7.4 Salibandyviittomien DVD:n tekeminen	25
8 VIITTOMIEN JAOTTELU	25
8.1 Nominaaliviittomat	26

8.1.1 Rakenteellinen käännös	26
8.1.2 Omaperäiset viittomat	27
8.1.3 Sormiaakkosia sisältävät lainat	28
8.1.4 Paronyymiset käännökset	29
8.2 Verbaaliviittomat	30
8.2.1 Tyypin 1 verbaalit	31
8.2.2 Tyypin 2 verbaalit	32
8.2.3 Tyypin 3a verbaalit	32
8.2.4 Tyypin 3b verbaalit	33
8.3 Yhteenveto	34
9 LOPUKSI	34
LÄHTEET	38
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

”Nyt helähti piparkakkuhyly!” on ammattikorkeakoulun toiminnallinen opinnäytetyö. Se koostuu produktista ja raportista. Tarkemmin työni voi määritellä sanastonkeruiksi salibandytermeistä, jonka produktiin on tallennettu 259 suomalaisen viittomakielen salibandyviittomaa. Olen tallentanut viittomat viittomakielisen informantin tuottamana DVD:lle. Kyseinen tuotos tulee kaikkien siitä kiinnostuneiden saataville, mutta erityisesti viittomakielen tulkkien ennakkovalmistautumismateriaaliksi. Työn aikana suomenkielisen termistön keräämisessä minua auttoi Vehmersalmen Vesan salibandyjoukkueessa pelaava sekä salibandyerotuomarina toimiva Jouni Lemettinen, videolla viittomat tuottaa viittomakielinen salibandympelaaja Eetu Keski-Levijoki ja DVD:n työstössä minua auttoi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa viestintää opiskeleva Samuli Hahl. Työn nimi, ”Nyt helähti piparkakkuhyly!”, syntyi kerätessäni suomenkielistä salibandytermistöä. Sanonta tarkoittaa, että joku pelaaja laukoo pallon maalin yläkulmaan. Opinnäytetyöni on yksi iso osa koulutustani ja toimii urheilutermein voittomaalina opiskeluissani.

Työni produkti on salibandytermien DVD. Opinnäytetyöni tilaajana toimi Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry (SKUL). Olin yhteydessä liiton hallituksen jäsenen Jari Malkamäen kanssa, joka toimi työelämäohjaajanani. Malkamäen (2011) mukaan on tärkeää saada eri urheilulajien termistöä käännettyä suomalaiselle viittomakielelle, mikä on yksi syy työni tekemiseen. Työni helpottaa tulkkaustilanteita tuomareiden ja pelaajien välillä, joita tapahtuu esimerkiksi kuurojen urheilukilpailuissa, eritoten salibandyturnauksissa. Lisäksi työni voi antaa yleiseen levitykseen, jotta esim. viittomakielentulkkit ja tulkkiohjaajat voivat käyttää sitä hyödykseen opitellessaan alan viittomistoa. Valitsimme työelämäohjaajan kanssa salibandyyn lajiksi, josta keräsin termejä, koska se on yksi suosituimmista lajeista kuurojen parissa Suomessa. Luulen, että kyseisen lajin termistö ei ole kovinkaan monelle tuttu, joten uskon tuotoksesta olevan paljon hyötyä kaikille siihen tutustuville viittomakielialan toimijoille. Työ oli itselleni erittäin kiinnostava, koska olen harrastanut koko elämäni eri palloilulajeja ja toivoin, että voisin tulevaisuudessa toimia tulkkina kaikissa erilaisissa urheilutapahtumissa. Näin ollen sanastotyö tuki professionaalisuuteni kehittymistä tulevaisuuden varalle.

Opinnäytetyöni tietoperusta muodostuu toimintatutkimuksesta ja sanastonkeruusta. Lisäksi kerron yleistietoa ja historiaa salibandystä sekä kuinka termit muodostuvat suomalaisessa viittomakielessä ja puhutuissa kielissä. Olen jaotellut salibandyviittomat Suomalaisen viittomakielen pääsanaluokkiin eli nominaaleihin ja verbaaleihin. Nominaalien osalta tutkin työni kirjallisessa osassa niiden etymologiaa eli viittomanantoperustetta. Olen soveltanut tutkimukseeni viittomakielen tutkija Päivi Rainòn (2006, 107–128) paikannimi- viittomien etymologisen taustan tutkimusta, jossa hän on jakanut ne neljään eri kategoriaan eli paronyymisiin käännösnimiin, omaperäisiin viittomanimiin, rakenteellisen käännöksen sisältäviin nimiin sekä sormiaakkosia sisältäviin lainanimiin. Verbaalien luokitteluun olen soveltanut tutkijatohtori Tommi Jantusen (2010, 67–76) tulkin-
taa suomalaisen viittomakielen verbaalityypeistä, jossa hän jakaa ne neljään eri tyyppiin.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset liittyvät viittomien luokitteluun. Tutkimuskysymyksiäni ovat I. Millaisia ovat salibandyalan termien viittomavastineidenantoperusteet nominaaliviittomien osalta, jos sovelletaan Päivi Rainòn paikannimi- viittomista tekemää etymologista tutkimusta? sekä II. Millaisia ovat salibandy-
alan verbaaliviittomien tyypit Tommi Jantusen verbaaliluokittelun mukaan? Näiden kysymysten pohjalta tutkin salibandyviittomia.

Viittomakielen alalla ei ole tehty opinnäytetyötä salibandytermien sanastonkeruusta, joten työni on ainutkertainen. Mari Hölsö ja Saija Kuronen ovat tehneet vuonna 2005 suuntautumisopintojen projektityön salibandystä viittomakielellä. Työmme poikkeavat kuitenkin sen verran, että uusi sanastonkeruu oli tarpeellinen. Seuraavissa luvuissa kuvaan työni etenemistä aina sanastonkeruusta termi DVD:n työstöön asti.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Kiinnostuin tekemään opinnäytetyöni sanastotyönä, koska kolmantena vuonna koulussamme teimme hieman pienimuotoisemman sanastonkeruutehtävän, joka tuntui minusta mielenkiintoiselta. Silloin aiheenamme oli futsal ja koin, että oli mukavaa päästä keräämään urheiluun liittyvää viittomistoa, jonka kautta pystyisin tukemaan professionaalisuuteni kehittymistä. Toivon, että opinnäytetyöni produktista on myös muille viittomakielialantoimijoille hyötyä, sillä esim. tulkit saattavat päätyä tulkkaustilanteisiin, joissa he tekevät mahdolliseksi asiakkaidensa yhdenvertaisen osallistumisen ja toimimisen urheilu- ja virkistystapah-tumissa. Yhdenvertainen osallistuminen ja toimiminen liittyvät esteettömyyteen, joka on mainittu YK:n yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista (Suomen YK-liitto, 2009).

Työni tavoitteena oli selvittää, kuinka salibandyviittomia voisi luokitella. Aluksi ajattelin, että viittomien etymologia eli niiden merkityksen historia kiinnostaisi ja voisin tutkia viittomia Päivi Rainõn (2006, 107–128) paikannimiviittomien etymo-logisen taustan tutkimuksen mukaisesti. Materiaalin kuvauksen jälkeen huoma-sin, että salibandyviittomia ei pysty luokittelemaan samalla tavalla, koska osa niistä sisältää paljon toimintaa eli ne ovat verbaaleja. Rainõn tutkimuksessa kaikki viittomat ovat nominaaleja eli kärjistetysti ne ovat verrattavissa suomen kielen substantiiveihin. Siksi päädyin jakamaan salibandyviittomat suomalaisen viittomakielen pääsanaluokkiin, nominaaleihin ja verbaaleihin, jonka jälkeen tut-kin molempia ryhmiä eri näkökulmasta. Nominaaliviittomien osalta tutkin niiden etymologiaa eli viittomavastineenantoperustetta, mutta verbaalien osalta pää-dyin tutkimaan niiden tyyppejä Tommi Jantusen (2010, 67–76) esittämän mallin mukaisesti. Näin ollen saan kasvatettua opinnäytetyöni kautta viittomavarastoa-ni sekä saan uutta ja mielenkiintoista tietoa suomalaisen viittomakielen saliban-dyviittomista.

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni liittyvät salibandyalan viittomien luokitteluun. Jaoin viittomat aluksi suomalaisen viittomakielen pääsanaluokkiin eli nominaaleihin ja verbaaleihin, jonka jälkeen selvitin näiden osalta seuraavaa:

1. Millaisia ovat salibandyalan termien viittomavastineiden antoperusteet nominaaliviittomien osalta, jos sovelletaan Päivi Rainõn paikannimi viittomista tekemää etymologista tutkimusta?
2. Millaisia ovat salibandyalan verbaaliviittomien tyypit Tommi Jantusen verbaaliluokittelun mukaan?

Näitä kysymyksiä varten analysoin informantti Eetu Keski-Levijoen tuottamia viittomia ja luokittelin nominaalit paronyymisiin, omaperäisiin, rakenteellisiin ja sormiaakkosia sisältäviin viittomiin. Luokittelin myös verbaalit neljään eri tyyppiin, jotka ovat Tyyppi 1, Tyyppi 2, Tyyppi 3a ja Tyyppi 3b.

2.2 Aiempia sanastotöitä viittomakielialalla

Viittomakielialalla on tehty terminologisia töitä tai sanastotöitä varsin vähän. Viittomakielen tulkin työssä erilaisten sanastojen ja termien hallinta on erityisen tärkeää, jotta ymmärtää, mitä puhuja kertoo. Siksi luulisi, että erilaisia sanastoja olisi paremmin saatavilla. Alan kuuluisin sanastotyö on Kuurojen Liiton vuonna 2003 julkaisema Suomalaisen viittomakielen perussanakirja *Suvi*. Se sisältää 1219 perussanakirja-artikkelia sekä vuonna 2005 lisätyn osan viittomakielen numeraaleista (Kuurojen Liitto ry 2003). Kuurojen Liitto ylläpitää myös internet-sivuja www.viivi.fi, minne on koottu erilaisia opetusmateriaaleja sekä esim. terveydenhuoltoalan viittomia. Lisäksi Bovallius-ammattiopisto on tuottanut ammattiviittomisto projektin, johon on kerätty yli 350 viittomaa catering-, kone- ja metalli- sekä työhönohjausalalta. Tämä aineisto on kaikkien käytettävänä. (Bovallius 2012.) Myös viittomakielialan osuuskunta VIA ylläpitää tulkeilleen termi-

pankkia, jonka avulla tulkit voivat valmistautua tulkkauksiin. Tämä termipankki ei ole ulkopuolisten saatavilla. Se sisältää lähes 3000 tietuetta. Käyttöoikeudet siihen voi saada termipankin ylläpidolta. Termipankin tavoitteena on yhteistyö kieliyhteisön ja alan kanssa. (Lakner 2011, 8.)

Ammattikorkeakouluissa tehtyjä opinnäytetöitä, joita voidaan sanoa sanastotöiksi tai sanastonkeruiksi, ovat esimerkiksi vuonna 2002 Leppäsen ja Teirmaan työkaluviittomista tehty opinnäytetyö, Jorvan vuonna 2005 tekemä hengellisten viittomien kartoitus, Kekkonen vuonna 2008 tekemä ratsastusalan viittomien keruu sekä Törnroosin ja Ylkäsen vuonna 2010 tekemä autokouluviittomien sanastotyö.

Kaikki edellä mainitut työt kertovat siitä, että eri alojen sanastotöille, sanastonkeruille ja termipankeille on tarvetta. Suomen kieli ja viittomakieli kehittyvät koko ajan ja etenkin viittomakieliset ovat alkaneet opiskella uusilla aloilla tulkkauksen välityksellä. Tästä syystä tulkeilta edellytetään hyvää yleis- ja ammattikielten hallintaa. (Lakner 2011, 7). Toivottavaa olisi, että sanastotyöt tulisivat yleiseen levitykseen, jotta mahdollisimman monet pääsisivät käyttämään niitä hyödykseen. Erikoisalojen termejä ja viittomia ei ole juurikaan yleisessä levityksessä ja saattavat jäädä vain muutamien henkilöiden tietoon. Tähän asiaan vaikuttaa myös se, että kaikille suomen kielen termeille ei ole viittomavastinetta, jolloin tulkki ja asiakas saattavat keksiä yhdessä viittomia, joita käyttävät vain keskenään. Lisäksi termit voivat vaihdella ikäryhmittäin tai riippuen siitä millainen on viittojan kielitausta tai vieraitten viittomakielten tuntemus. Monille arkikielessä käytetyille paikannimille saattaa löytyä monta viittomavastinetta kuten esimerkiksi Australialle on kolme eri viittomaa. (Rainò 2006, 113.)

3 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toiminnallisessa opinnäytetyössä painopiste on uuden tuotteen konkreettisessa tekemisessä, mutta myös uuden tiedon tuottamisessa (Salmi & Lindholm & Viitanen 2009). Siinä yhdistyy toiminnallisuus, teoreettisuus, tutkimuksellisuus ja raportointi. Sen teossa pitää miettiä millaisen tuotoksen toteuttaa, kenelle sen

toteuttaa ja mihin tilanteeseen tuotos toteutetaan? Siihen on tärkeää valita työelämälähtöinen ja ajanmukainen aihe. Sen tavoitteena on ammatillinen vahvistuminen. (Vilkkä 2010.) Työni lopputuloksena on kirjallisen osion lisäksi salibandytermi DVD, joka on toiminnallisen opinnäytetyöni konkreettinen uusi tuote. Uutta tietoa tuotin keräämällä sekä luokittelemalla viittomia.

3.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimus on tutkimusmenetelmä, jonka avulla pyritään tutkimaan ja kehittämään ihmisten yhteistoimintaa. Tässä menetelmässä on tunnusomaista toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus sekä välittömän käytännön hyödyn saavuttamisen tavoite. Tällöin teoriaa ja käytäntöä ei nähdä toisistaan erillisinä vaan ikään kuin saman asian eri puolina. (Heikkinen 2001, 170–171.) Psykologi Kurt Lewin (1946, 34) on sanonut, että ”Tutkimus, joka ei tuota kuin kirjoja, ei riitä”. Tämä kiteyttää mielestäni yhden toimintatutkimuksen perusajatuksen eli käytännönläheisyyden. Tutkimus ei kasvata vain paperikasoja, vaan se tukee tavallisten ihmisten jokapäiväistä toimintaa (Heikkinen & Hyrkämä 1999, 25).

Ammattikorkeakoulun opinnäytetöissä pyritään myös soveltamaan siellä opittuja tietoja ja taitoja. Opinnäytetyö tulee tehdä ajankohtaisesta aiheesta. Toiminnallisessa opinnäytetyössäni toimin juuri näin eli sovellan saamiani tietoja ja taitoja käytäntöön.

3.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on vapaamuotoinen haastattelu tietyn etukäteen määrätyn teeman/aiheen pohjalta (Eskola & Vastamäki 2001, 26). Sille on tyypillistä, että haastattelun aihe on tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Sen kautta saatuja tuloksia voidaan analysoida ja tulkita monin tavoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 203.) Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan ihmisten tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa sekä ihmisten vapaalle puheelle annetaan tilaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Sanastonkeruuni (ks. luku 4.2) vastasi luonteeltaan teemahaastattelun tyyliä, sillä informantti tiesi aiheen. Tilanteessa informantti sai tuottaa antamiensa salibandytermejä haluamassaan järjestyksessä eli tuottaminen oli vapaata. Lisäksi Informantti sai tulkita ja antaa omat merkityksensä suomen kielen salibandytermeille. Kuitenkaan kaikki teemahaastattelun piirteet eivät haastattelussa toteutuneet, sillä haastattelussa ei esitetty kysymyksiä vaan tuotettiin pelkkiä viittomia. Tätä vaihetta kuvaan tarkemmin vielä luvussa 7.2. Viittomien keräämisen jälkeen pystyin analysoimaan tuloksia eli viittomia, haluamalla tavalla. Kuten olen aiemmin todennut, päädyin tutkimaan nominaaliviittomien etymologiaa ja verbaaliviittomien tyyppisiä.

4 SANASTOTYÖ

Sanastotyöhön rajautuu erikoisalojen käsitteitä sekä näiden käsitteiden nimeämiseen käytettäviä termejä. Käsitteet ovat jokaisen omia abstrakteja mielikuvia jostain asiasta. Jotta voimme puhua tai kirjoittaa niistä, tarvitsemme termejä ja määritelmiä. Määritelmät kuvaavat käsitettä sanallisesti ja termit ovat käsitteiden nimityksiä. Termi voi koostua yhdestä tai useammasta sanasta. Esimerkkinä termi puu. Meillä jokaisella tulee mieleen jokin käsitys tai mielikuva puusta, esimerkiksi vaikka kuusi. Sen määritelmiä ovat esim. pitkäikäinen ja korkea kasvi. (Suonuuti 2006, 11). Sanastotyön päämääränä on yleensä alaa koskevan viestinnän tehostaminen. Tarkempana tavoitteena voi olla joko käytettävän termistön ja käsitteistön kuvaaminen (ns. deskriptiivinen sanastotyö) tai termistön käytön selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen (ns. normatiivinen sanastotyö). Viestintätilanteissa käytetään usein kaikille tuttua yleiskieltä, mutta lisäksi joillakin aloilla tarvitsemme myös erikoiskieliä. Erikoiskielten ansiosta erikoisaloilla toimivat henkilöt ymmärtävät toisiaan viestintätilanteissa. Esimerkkinä voi todeta erilaisten saksien nimitykset. Leikkaustoimenpiteeseen osallistuvien työntekijöiden on tiedettävä, mitä välinettä leikkausta suorittava lääkäri tarkoittaa käyttäessään tilanteessa jotain erikoiskielen termiä. Siksi erikoiskielille onkin tyypillistä tiettyjen sovittujen ilmausten eli termien käyttö. Virallisen sanastotyön tekemiseen kootaan yleensä asiantuntijaryhmä. (Sanastokeskus TSK ry 2011.)

Nykyisin terminologian ammattilaiset saattavat käyttää sanastotyö-termin sijaan termityö-termiä. Kyseistä termiä käytetään varsinkin, jos kyseessä on erikielisiin termivastineisiin keskittyvä työ. Termiä käytetään myös viestintä-tilanteissa, joissa sanastotyö-termin ajatellaan olevan muille vieras käsite. (Seppälä 2010, 3.) Sanastotyö on pitkäjänteistä toimintaa. Se vaatii tarkkuutta, jotta sanasto kestää vuosia käyttökelpoisena. Sanastot ovat apuvälineitä eri asiantuntijoille, sillä työelämä on nykyään niin hektistä. Sanastojen tulisi olla helposti löydettävissä ja jokin kansallinen termipankki olisi tarpeellista luoda. (Jolkkonen 2010, 15.) Työni alkuperäinen nimi sisälsi termin termityö, mutta koska käsittelen opinnäytetyössäni suomalaista viittomakieltä ja tutkimuskysymykseni liittyvät viittomien luokitteluun, muuttui työn lopullinen nimi suomalaisen viittomakielen salibandyviittomien luokitteluksi.

Opinnäytetyössäni yhdistyy deskriptiivisen ja normatiivisen sanastotyön periaatteet. Produktissani kuvataan salibandyn käsitteistöä ja termistöä, mutta toisaalta produktin tekemisen päämääränä on termistön käytön selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen viittomakielialalla toimivien keskuudessa. Olen myös käyttänyt työhöni paljon aikaa, joten toivon produktin viittomiston kestävästi käyttökelpoisena pitkään.

4.1 Sanastotyön vaiheet

Sanastotyön työvaiheet ovat tiivistetysti käsitteiden tunnistaminen, käsitejärjestelmien luominen, määritelmien kirjoittaminen sekä termien valinta tai uusien luominen (Suonuuti 2006, 10). Työssäni käytin näistä vaiheista tunnistamista, järjestelmien luomista, määritelmien kirjoittamista sekä termien valintaa. Uusien termien luomiseen minulla tai informantillani ei ollut ammattitaitoa.

Työvaiheiden toteuttamiseen käytin omaa sekä informantti Lemettisen lajitietoutta. Aluksi tunnistimme termit ja kirjoitimme niitä paperille materiaalien ja oman tietämyksemme avulla. Sen jälkeen yhdistelimme termit käsitejärjestelmiksi eli keksimme esim. yläkategorian salibandyjoukkueet ja lajittelimme salibandyliigan joukkueet sen alle. Seuraavaksi kirjoitimme määritelmät termeihin, jotka ajatte-

limme olevan useimmille tuntemattomia. Kaikissa termeissä ei ole siis määritelmää, koska ajattelin niiden olevan selkeitä ja yksinkertaisia. Määritelmien kirjoittaminen ei ollut työssäni keskeisessä osassa eikä niitä ole tarkistettu asiantuntijoilla. Niiden tavoite on, että tulkit ja tulkkiopiskelijat ymmärtävät termit helposti. Virallisessa sanastotyössä määritelmien rooli on tärkeä ja niitä suunnitellaan tarkasti. Määritelmät ovat nähtävissä liitteessä 1.

Useita vuosia sanastokeskus TSK:ssa terminologina ja johtajan toiminut Olli Nykänen (2005, 13) kritisoi, että usein ammattisanastoja tekevät amatöörit. Sanastotyön ammatillaiset huomaavat tällaiset työt helposti, sillä niissä on sekava esitystapa, epäloogisuutta, sanastonsisäisiä ristiriitoja sekä yksinkertaisia kirjoitusvirheitä. Jos työtäni ajatellaan kriittisestä näkökulmasta, niin se ei todennäköisesti olisi Nykäsen mielestä laadukas, sillä en ole sanastotyön ammatillainen. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä tiedon ja taidon soveltaminen tällaiseen työhön on kuitenkin sallittua.

4.2 Sanastonkeruu

Sanastotyön ensimmäinen varsinainen työvaihe on niin sanottu termi-inventaario. Sen aikana kerätään ja tutustutaan aiheeseen liittyvään käytössä olevaan termistöön. Inventaariossa laaditaan joko ns. esitermiluettelo tai mahdollisesti jopa ensimmäinen sanastoluonnos. Sen perusteella valitaan sanastoon tulevat käsitteet ja jäsennetään aineisto aiheenmukaisiin alaryhmiin, jotta varsinainen käsitteiden analysointi voidaan tehdä sopivansuuruisissa osissa, esimerkiksi 10–30 käsitteen ryhmissä. (Sanastokeskus TSK ry 2011.)

Opinnäytetyöni ensimmäisenä työvaiheena voidaan pitää suomenkielisen salibandytermistön keräämistä, jolloin perehdyin salibandyyn liittyvään kirjallisuuteen sekä internetmateriaaleihin (ks. LÄHTEET). 16.9.2011 keskustelin myös informantti Jouni Lemettisen kanssa salibandystä. Aiheenamme olivat muun muassa salibandyliigan joukkueet kaudella 2011–2012 sekä salibandyntaktiikat ja säännöt, sillä Lemettinen pelaa itsekin lajia ja toimii tuomarina, joten hänellä löytyy paljon tietoa kyseisistä aiheista. Näin sain kerättyä itselleni sanastoluon-

noksen, jonka tukemana lähdin keräämään viittomakielistä materiaalia. Tässä vaiheessa minulla oli sanastoluonnoksessa n. 250 termiä.

5 SALIBANDY

Salibandy on vuonna 2008 tehdyn tutkimuksen mukaan Suomen kolmanneksi suosituin palloilulaji rekisteröityjen pelaajien määrässä mitattuna. Salibandyä harrastaa arviolta 354 000 pelaajaa yli 2000 eri joukkueessa. Salibandy on erittäin suosittu laji myös viittomakielisten parissa ja siksi Suomen salibandyliitto sekä Suomen Kuurojen Urheiluliitto tekevät läheistä yhteistyötä. (Suomen Salibandyliitto ry 2011.) Salibandyn suosiota on perusteltu sillä, että laji on helppo aloittaa. Alussa harrastaja ei tarvitse kuin vaatteet, sisäkengät, mailan ja pallon. (Kulju & Sundqvist 2002, 12).

5.1 Salibandyn lyhyt historia

Salibandy on kehittynyt nykyiseen muotoonsa sählystä, jota pelattiin ensimmäisenä Ruotsissa, Göteborgin alueella 1970-luvun alussa. Sähly puolestaan on saanut vaikutteita Yhdysvalloissa pelatusta jääkiekon katuversiosta, street hockeysta. (Suomen Salibandyliitto ry 2011.) Salibandy levisi Suomeen 1970-luvun alussa ja aluksi sitä pelattiin kouluissa ja yliopistoissa. Salibandyn suosion kasvu perustui siihen, että kaikkien on helppo pelata sitä, säännöt ovat yksinkertaiset ja se on myös hyvä kuntoilumuoto. Naiset ja miehet voivat pelata lajia yhtä aikaa. Lajin ensimmäiset SM-kilpailut järjestettiin vuonna 1983. Kun ruotsalaiset muodostivat lajista kilpaurheilumuodon, johti se myös Suomessa valtakunnallisen lajiliiton eli Suomen salibandyliiton perustamiseen. Tämän jälkeen pelille kehitettiin yhdenmukaiset säännöt ja sitä alettiin organisoida todelliseksi urheilulajiksi. (Järvinen & Sipilä 1997, 7.)

5.2 Salibandy lajina

Salibandyjoukkueessa voi olla enintään 20 pelaajaa, joista yhtä aikaa kentällä on viisi kenttäpelaaja ja yksi maalivahti. Salibandyssä kaksi joukkuetta pelaa kolme kertaa 20 minuuttia kestävä ottelun. Ottelun voittaa enemmän maaleja tehnyt joukkue. Salibandykentän koko on 40*20 metriä. Sitä ympäröi 50 cm koruinen kaukalo. Kentän alusta on yleensä puuparketti tai muovimatto. Lajin pelaajat käyttävät puolivartalon mittaisia hyväksytyjä mailoja. Lavan käyryys saa olla korkeintaan 30mm. Salibandy säännöissä sanotaan, että taklaukset ovat kiellettyjä. Myöskään mailaa ei saa käyttää muuhun kuin pallon pelaamiseen. Sääntörikkeistä tuomitaan vapaalyönti, rangaistuslaukaus tai jäähy, joka voi rikkeen laadusta riippuen olla kahden, viiden tai 10 minuutin mittainen. Salibandyssä ei ole paitsioita. (Suomen Salibandyliitto ry 2011.)

6 TERMIEN MUODOSTUS, SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN PÄÄSANALUOKAT JA VIITTOMIEN ETYMOLOGIA

Käsittelen seuraavissa luvuissa suomalaisen viittomakielen pääsanaluokat eli nominaalit ja verbaalit. Lisäksi tuon esille millaista etymologia perustaa olen käyttänyt hyödykseni nominaalien luokittelussa ja kuinka termit muodostuvat puhutuissa kielissä ja suomalaisessa viittomakielessä.

6.1 Termien muodostus puhutuissa kielissä

Hyvä termi antaa tiettyä erityisalaa tuntemattomallekin oikean mielikuvan käsitteestä. Jokaisen termin on sovittava hyvin tarkoitukseensa ja muodostettava yhdessä käsitejärjestelmän muiden termien kanssa järjestelmää kuvaavan kokonaisuuden. Paras uudistermi on sellainen, ettei sitä huomaa uudistermiksi. Usein uudistermit kohtaavat aluksi vastarintaa kielen laajemman käyttäjäjoukon keskuudessa, mutta ne hyväksytään käytön yleistyessä. Hyvän uudistermin piir-

teitä ovat läpikuultavuus (kuvaa osuvasti käsitettä), johdonmukaisuus, tarkoituksenmukaisuus, erottuvuus, lyhyys, produktiivisuus (soveltuvuus johdosten muodostamiseen), ääntämisen helppous, kielellinen moitteettomuus ja omakielisyys (mieluummin kuin lainattu). (Tekniikan sanastokeskus 1988, 70–80.)

Erityisalojen nopea kehitys, uudet keksinnöt, ideat ja tuotteet synnyttävät valtaavan uusien termien ja sanojen tarpeen. Uusille käsitteille tarvitaan tietysti nimitys. Ihannetapauksessa uusi termi muodostetaan heti, kun kielen tarpeisiin syntyy tai siihen lainataan uusi käsite. Uuden termin luomiseen liittyy aina käsitteen ja käsitesuhteiden selvittäminen. Käsitteelle syntyy helposti useita synonyymisiä termejä. (Ingo 1990, 43; Tekniikan sanastokeskus 1988, 81.)

Esittelen seuraavaksi seitsemän tapaa, kuinka termejä voidaan muodostaa. Ensimmäinen tapa on termittäminen, jolloin yleiskielen sana otetaan ammatti-kielen termiksi. Silloin sana tai käsite saa uuden merkityksen. Esim. termi rasi-tus on tullut lakikieleen, jossa se tarkoittaa määräaikaisen julkis- tai yksinoikeudellisten maksujen suoritusvelvollisuutta. Toinen tapa on yhdistäminen, joka on hyvin helppo ja yleinen tapa muodostaa uusia termejä. Siinä ydinsanat yhdistetään peräkkäin, mutta yli neljän sanan sanaliitot ovat kuitenkin jo liian raskaita kielelle. Esimerkki yhdistämisestä on termi kirjakauppa. Kolmas tapa on johtaminen. Silloin vakiintuneisiin sanoihin ja käsitteisiin lisätään johdoksia, jotka yleensä sijoittuvat joko sanan vartalon eteen tai sen jälkeen. Esim. verbistä voidaan johtaa substantiivi (myydä-myyjä). Neljäs tapa eli lainaaminen tarkoittaa lainasanoja kuten psykologia. Nämä sanat tulevat tavallisesti uuden käsitteen mukana toiseen kieleen. Viides tapa on lyhentäminen. Lyhenteet muodostetaan yhdyssanan alkukirjaimista, tavuista tai sanan osista. Esim. sana laseri muodostuu sanoista light amplification by stimulated emission of radiation. Kuudes tapa muodostaa termejä on konversio, jolloin sanan sanaluokkaa muutetaan. Yleensä se tarkoittaa, että sanaluokka muuttuu adjektiivista substantiiviksi esim. verovelvollinen muuttuminen adjektiiviksi. Seitsemäs tapa käsittää tekosanat, mitkä ovat uusia, mihinkään malliin perustumattomia sanoja. Se on erittäin harvinainen tapa muodostaa uusia termejä. (Karlsson 1994, 180-181; Tekniikan sanastokeskus 1988, 83-98.)

6.2 Termien muodostus suomalaisessa viittomakielessä

Uusia viittomia voidaan muodostaa suomalaisessa viittomakielessä samalla tavalla kuin muissakin kielissä. Jantusen (2003, 57–78) mukaan viittomanmuodostuskeinoja ovat johtaminen, yhdistäminen, lainaaminen ja polysynteesi. Johtaminen tarkoittaa yleisesti uuden viittoman muodostamista johtamalla se toisesta viittomasta tai sen osasta. Johdoksia ovat muun muassa kielto- ja tekijäjohdokset. Esimerkki kieltojohdoksesta on viittoma EI-OLE-NÄHNYT, joka koostuu positiivisesta kannasta NÄHDÄ ja sen perään liittyneestä kieltojohtimesta. Yhdistäminen tarkoittaa uuden viittoman muodostamista yhdistämällä kaksi jo käytössä olevaa viittomaa, jolloin tuloksena on yhdysviittoma. Esimerkki yhdysviittomasta on viittoma TIETOKONE (TIETO+KONE). Viittomia voidaan muodostaa myös lainaamalla niitä muista viittomakielistä tai ne voivat olla käännettäviä puhutuista kielistä. Suomalaisessa viittomakielessä suoria lainoja ovat muun muassa monet maiden ja ulkomaisten kaupunkien nimet. Esimerkiksi viittoma ALBANIA on lainattu suoraan Albanian viittomakielestä. Polysynteesissä viittoma muodostuu sulauttamalla toisiinsa useampia sidonnaisia morfeemeja. Polysynteettiset viittomat perustuvat kohteen muotoon, kokoon, toiminta- tai käsittelytapaan. Esimerkki polysynteesistä suomalaisessa viittomakielessä on AUTO-ON-PYSÄKÖITYNÄ.

6.3 Suomalaisen viittomakielen pääsanaluokat

Mitkä ovat suomalaisen viittomakielen pääsanaluokat ja kuinka ne tulee määrittellä? Maailman eri kielissä yleisimmät pääsanaluokat ovat substantiivi, verbi ja adjektiivi (Croft 2003, 185). Substantiivi on sanaluokkanimitys yleisnimille ja erisnimille, kun taas verbi kuvaa toimintaa ja adjektiivit ilmaisevat ominaisuutta (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2008.) Terhi Rissanen (1985, 31–35) on tehnyt perustutkimusta suomalaisen viittomakielen sanaluokista ja sen mukaan suomalaisessa viittomakielessä on kaksi pääsanaluokkaa, nominaali ja verbaali. Usein sanotaan, että nominaalit muistuttavat substantiiveja ja verbaalit verbejä. Termivalinnat korostavat kuitenkin, että puhutun ja viitotun kielen kategoriat eivät ole täysin vertailukelpoisia. Viittomakielen kategoria ”verbaali” kattaa ns. verbimäiset viittomat, mutta myös suomalaiselle viittomakielelle tyypilliset fraa-

simaisemmat viittomat kuten LENTOKONE-LENTÄÄ-KIEPPUEN, joka voidaan laskea yhdeksi viittomaksi. Nykytiedon mukaan nämä fraasimaiset viittomat eivät vastaa minkään puhutun kielen verbejä. (Jantunen 2010, 57–70.)

Jotta jokin viittoma voidaan luokitella nominaaliksi tai verbaaliksi pitää suomalaisessa viittomakielessä ottaa huomioon viittoman käyttöyhteys eli konteksti. Monen yksittäisen viittoman kohdalla ei ole selvää kumpaa pääsanaluokkaa viittoma edustaa. Esim. Suomalaisen viittomakielen perussanakirjan artikkelilla numero 3 on kaksi käännösvastinetta. Kyseinen viittoma voi tarkoittaa verbiä tietää tai substantiivia tieto. Eli tämä yksittäinen viittoma on tasa-arvoisesti sekä verbaali että nominaali. Siksi tällaisen viittoman kohdalla on huomioitava sen käyttöyhteys, jotta sen kategoria on todettavissa. (Jantunen 2010, 71–72.) Luokitellessani salibandyviittomia en voinut huomioida kontekstia, koska informantini tuotti vain salibandytermien viittomavastineet. Omaa harkintaani käyttäen luokittelin viittomat nominaaleihin ja verbaaleihin ilman kontekstin tukea. Jos viittoma oli ns. fraasimainen, yritin sen avulla huomata, että kyseessä on verbaali. Lisäksi monet viittomista oli minulle tuttuja ja pystyin sen avulla luokittelemaan niitä.

Tommi Jantunen (2010, 68) kuvaa prototyyppisen nominaalin ja verbaalin semanttisesta, leksikaalisesta ja syntaktisesta näkökulmasta seuraavasti. Prototyyppinen nominaali viittaa asiaan, esineeseen tai olioön. Se ei koodaa aspektia, teon laatua tai transitiivisuutta. Lisäksi se aloittaa aina yksinkertaisen isoloidun rakenteeltaan täydellisen transitiivisen väitelauseen. Prototyyppinen verbaali koodaa tilaa, tapahtumaa ja toimintaa. Se koodaa myös aspektia, teonlaatua sekä transitiivisuutta. Lausetasolla se ei koskaan aloita yksinkertaista isoloitua rakenteeltaan täydellistä transitiivista väitelausetta.

6.4 Viittomien etymologia

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni liittyy nominaaliviittomien etymologiaan eli viittomien merkityksen historiaan. Maailman kielissä muiden kuin paikannimistön ja henkilönimistön tutkimus on marginaalista. Nimien alkuperän eli etymologian tutkimus on perinteisintä nimistöntutkimusta. Nimien etymologiaa on tutkit-

tu Suomessa varsin paljon. Nimien alkuperän selvittäminen saattaa olla nimistötutkimuksen tärkein tehtävä, mutta myös nimien semantiikan ja kieliopin tutkiminen on keskeistä. Nimien etymologian tutkimusta voidaan käyttää apuna myös tutkittaessa jonkin alueen menneisyyttä ja asutuksen historiaa. (Ainiala, Saarela & Sjöblom 2008, 60–64.) Suomalaisessa viittomakielessä ei ole tietääkseni tehty etymologisia tutkimuksia kovinkaan montaa, joten tämän takia valitsin Rainò'n työn mallikseni. Rainò on itse tutkinut aikaisemmin SUOMI-viittomien etymologioita sekä henkilöviittomien syntyä ja kehitystä, mutta ne ovat ainoat, jotka tiedän.

Alpo Räisänen (2003) on tutkinut suomalaisia paikannimiä. Hän pyrki selvittämään nimien alkuperän ja nimeämismotiivin. Hän toteaa, että etymologointi on vaikea tehtävä ja sen onnistuminen riippuu käytetyistä materiaaleista. Joidenkin nimien etymologointi oli niin ylivoimaista, ettei hän pystynyt esittämään edes arveluita. Huomasin omassa työssäni samoja vaikeuksia, sillä salibandyviittomia ei ole aiemmin tutkittu. Minulla ei ollut käytössäni lähdemateriaaleja liittyen näiden viittomien alkuperään. Tästä syystä sovelletin Rainò'n mallia ja kategorisoin salibandyviittomat hänen esittämän mallin mukaisesti.

Työssäni selvitin, että millaisia viittomavastineidenantoperusteita salibandytermeille on. Luokittelin löytämäni viittomat Päivi Rainò'n paikannimiviittomiin käyttämän luokittelumallin mukaisesti. Rainò luokittelee paikannimiviittomat neljään kategoriaan niiden etymologisen taustan eli nimenantoperusteen mukaisesti.

1. Paronyymiset käännösnimet:

Paikannimivastine on haettu toisesta lähtökielestä usein käytetystä sanasta. Nimi on saanut paronyymisen käännöksensä siihen rinnastuvien muiden sanojen kirjoitusasun satunnaisen yhtäläisyyden myötä. Esim. Pudasjärven viittomavastine tulee viittomista PUHDAS+JÄRVI

2. Omaperäiset viittomanimet:

Nimenantoperuste liittyy paikan omaperäiseen, visuaaliseen assosiaatioon. Esim. Hämeenlinna viitotaan 'kaksitorninen linna'

3. Rakenteellisen käännöksen sisältävän nimet:

Paikannimen viittoma on sanasanainen käännös. Esim. Valkeakoski viitotaan VALKEA+KOSKI

4. Sormiaakkosia sisältävät paikannimet:

Paikannimen viittoma sisältää sormiaakkosen tai lyhyen sormituksen. Sormituksen sisältää esim. paikannimi Ylläs, jossa Y-käsimuotoon lisätään maankohoumaan viittaava kaariliike. (Rainò 2006, 117–120.)

Videomateriaalini avulla selvitin, kuinka suomen kielen salibandytermit ovat saaneet viittomakieliset vastineensa ja merkitsin ne johonkin Rainòn kategoriaan (ks. Liite 2 ja 3). Katsoin videon Windows Media Playerilla, jonka avulla pysäytin kuvaa ja yritin huomata viittomista jonkun elementin, jonka perusteella pystyin luokittelemaan sen. Tätä tehdessä olisin voinut käyttää apunani esim. ELAN-ohejmaa, joka on tarkoitettu videoiden analysointiin. Kyseisellä ohjelmalla kuvan olisi saanut hidastettua paremmin ja näin ollen olisin huomannut vihjeet helpommin. Luvussa 8 on nähtävissä kuinka Rainòn malli on soveltunut salibandyviittomien luokitteluun.

7 TYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni tekeminen lähti käyntiin opinnäytetyösuunnitelman tekemisellä. Siihen kirjoitin alustavan suunnitelman, kuinka aion työni toteuttaa ja millaisella aikataululla. Myös opinnäytetyöntilaajan vahvistaminen ja palaveri hänen kanssaan kuului asioihin, jotka piti suorittaa ennen varsinaisen työn aloittamista. Alusta asti tavoitteenani oli saada urheilu liitettyä jollakin tavalla omaan opinnäytetyöhöni ja lopulta se onnistui, kun Suomen Kuurojen Urheiluliitto lupautui tilaajakseni. Heidän edustajan Jari Malkamäen kanssa sovimme, että tekisin toiminnallisen opinnäytetyön, jonka aiheena olisi salibandy sanastotyö. Sovimme, että työni valmistuu 30.4.2012 mennessä. Sen jälkeen työn produktista on

kolme kopiota, minulla, Suomen Kuurojen Urheiluliitolla sekä Humanistisella ammattikorkeakoululla. SKUL:lla on mahdollisuus teettää DVD-levystä kuusi kopiota ja antaa niitä yleiseen levitykseen. Opinnäytetyösuunnitelman valmistamisen jälkeen oli vuorossa varsinaisen työn aloitus. Ensimmäisenä aloitin suomenkielisten salibandytermien keräämisen.

7.1 Suomenkielisten salibandytermien kartoitus

Suomenkielisten salibandytermien keräys toteutui Vehmersalmen Vesan salibandyjoukkueessa pelaavan sekä salibandyerotuomarina toimivan Jouni Lemettinen avustuksella Kuopiossa 16.9.2011. Olen itsekkin pelannut salibandyä ja tunnen jonkun verran alan termistöä eri urheilulajien kautta, mutta sain asiantuntijan apua, jotta saisin kerättyä mahdollisimman monipuolisen sanaston. Varsinkin sääntö- ja taktiikkatermistöä läpi käydessä oli Lemettisestä suuri apu, sillä hänelle on niistä tietoa ja taitoa huomattavasti enemmän kuin minulla.

Sanastonhahmottelu alkoi siitä, että kirjasin kaikki mieleeni tulevat sanat paperille. Tämä tapahtui vielä ilman tukiaineistoa. Sen jälkeen aloin lajitella niitä yläkäsitteiden alle. Yläkäsitteitä muodostui lopulta yhdeksän. Ne olivat Henkilöt, Joukkue, Kuurojen Salibandyjoukkueita, Salibandyseuroja, Sarjajärjestelmä, Ottelu/Matsi/Peli + säännöt, Harjoitukset ja pelitilanteet, Varusteet sekä Salibandykenttä/-halli. Näiden yläkäsitteiden alle kirjasin niihin liittyviä termejä.

Sen jälkeen, kun olin käyttänyt omaa asiantuntijuuttani sanaston kartoittamiseen, tapasin informantti Lemettisen. Hän tarkisti, että keräämäni termit olivat oikeita ja lisäsi uusia termejä listaan ja poisti lajiin kuulumattomia pois. Lemettisen kanssa suoritettu työvaihe tapahtui tutkimalla hänen tuomarikoulutuksista saamiaan salibandymateriaaleja sekä Kuljun ja Sundqvistin (2002) salibandykirjaa, jossa on lueteltu paljon salibandytermejä. Samalla haastattelin häntä teemahaastattelun tyylin mukaisesti. Haastattelua varten minulla ei ollut kysymysrunkoa vaan keskustelimme salibandystä kehittämieni yläkategorioiden mukaisesti. Aina kun havaitsimme keskustelusta tai materiaaleista uuden kirjaamattoman termin lisäsimme sen listaan. Lemettisen kanssa saimme kerättyä n. 100 uutta termiä. Työhöni lisättyjä termejä olivat muun muassa paikatonpeli, pallo-

ton puoli ja alakolmio. Listalta poistettiin mm. termi libero, joka kuuluu enemmän jalkapallotermistöön.

Myöhemmin kuulin, että Mari Hölsö ja Saija Kuronen olivat tehneet suuntautumisopintojen projektityön vuonna 2005, jossa he olivat keränneet salibandyviittomia. Luulin, että joutuisin vaihtamaan aihetta, koska kyseinen työ liittyi salibandyyn. Heidän produktinsa ei ollut kuitenkaan yleisessä levityksessä ja se ei sisältänyt kaikkia keräämiäni termejä, joten pystyin jatkamaan työtäni. Lopulta sanastonkeruun jälkeen minulla oli kerättynä n. 240 suomen kielen salibandytermiä, joiden viittomavastinetta lähdin keräämään haastattelemalla Eetu Keski-Levijokea.

7.2 Viittomakielisen materiaalin kerääminen

Viittomakielisen materiaalin kuvasin Helsingissä 4.10.2011 tulkkauspalveluja tuottavan yrityksen Viparon tiloissa. Viittomalistani pohjalta informanttini Eetu Keski-Levijoki tuotti suomenkielisille termeille viittomakieliset vastineet. Kuvauksen aikana tuli ottaa huomioon informantin paidan väri, jotta hänen kädet erottuvat mahdollisimman hyvin sekä kuvauspaikan valaistus ja viittojan takana olevan seinän väri, jotta viittomat erottuisivat mahdollisimman hyvin videolla. Lisäksi toivoin, että informantti tuottaa viittomat rauhallisesti ja selkeästi, jotta videonkatsojan on mahdollisimman helppo erottaa tärkeät yksityiskohdat kuten viittomien käsimuodot sekä huulio. Kun aloitin opinnäytetyötäni, mietin tuleeko lopulliseen produktiini viittomakielisen henkilön tuottamat viittomat vai tuotanko viittomat itse kuvaamani materiaalin pohjalta. Lopulta tulin siihen tulokseen, että viittomat, jotka tulivat produktiin, leikataan viittomakielisen informantin tuotoksesta. Halusin, että produktilla natiivi viittoja tuottaa viittomat mahdollisimman selkeästi ja rauhallisesti, jotta produkti on mahdollisimman käyttökelpoinen sen katsojalle. Lisäksi viittomat olisivat voineet olla minun tuottamana virheellisiä esimerkiksi käsimuodoiltaan, jolloin katsoja olisi saattanut harjoitella tuottamaan viittoman väärin.

Työni tarkoituksena oli kerätä viittomia teemahaastattelun avulla, mutta viittomakielisen materiaalin keräämisessä sen periaatteet eivät toteudu. Viittomien kerääminen tapahtui ilman haastattelua ja informanttini tuotti viittomat itsenäisesti listalta. Näin ollen myös viittomien luokittelua tukeva konteksti jäi puuttumaan niiden ympäriltä. Teemahaastattelu ei toteutunut tässä kohdassa, koska ajattelin, että viittomat olisivat selkeämpiä ja käsimuodoiltaan puhtaampia, jos ne tuotetaan yksitellen eikä kysymyksiin vastaamalla. Jos informantti olisi vastannut kysymyksiin, hän olisi saattanut tuottaa haluamani termivastineet todella nopeasti ja epäselvillä käsimuodoilla. Silloin lopullisen DVD:n katsojan ei olisi niin helppo harjoitella viittomia sen avulla.

7.3 Viittomien analysointi

Viittomien analysointi tapahtui videon pohjalta. Videon katsomisen jälkeen lajitelin viittomat nominaaleihin ja verbaaleihin. Muodostin molemmista ryhmistä taulukot, jotka ovat nähtävissä liitteissä 2 ja 3. Nominaaliviittomien osalta tarkastelin salibandytermien viittomavastineidenantoperusteita eli selvitin millaisia taustoja salibandyviittomilla on. Videon ja Päivi Rainòn (2006, 107–128) tekemän tutkimuksen avulla etsin nominaaliviittomista vihjeitä, joiden perusteella pystyin luokittelemaan ne neljään kategoriaan eli paronyymisiin, rakenteellisiin, omaperäisiin ja sormiaakkosia sisältäviin käännöksiin.

Päivi Rainòn mallin esittelin luvussa 6.4. Hän luokitteli esim. sanan Valkeakoski rakenteellisiin käännöksiin, koska se viitotaan suomen kielen mukaan viittomilla VALKEA+KOSKI. Itse katsoin informantti Keski-Levijoen tuottamia viittomia ja yritin löytää samalla tavalla rakentuneita tai muodostuneita viittomia. Näin pystyin luokittelemaan ne eri kategorioihin. Esimerkiksi termi joukkueenjohtaja tuotetaan viittomin JOUKKUE+JOHTAJA ja näin ollen se kuuluu rakenteellisiin käännöksiin.

Informanttini antoi muutamille suomenkielisille termeille useamman kuin yhden viittomakielisen vastineen eli osan suomenkielisistä termeistä voi viittoa kahdella eri tavalla. Siksi luokittelin osan suomenkielisistä termeistä kuuluvaksi kahden eri luokittelukategoriaan. Esim. termi ylivoima voidaan viittoa käyttäen

sormiaakkosia ”Y-V” tai sille on myös rakenteellinen käänös jolloin se viitotaan suomen kielen mukaisesti käyttäen kahta viittomaa ”YLI”+”VOIMA”.

Verbaalien osalta analysoin niiden tyyppiä Tommi Jantusen (2010, 67–76) tekemän mallin mukaisesti. Verbaaleille informanttini ei viittonut kuin yhden vastineen, joten toimintaa kuvaavat termit kuuluvat vain yhteen verbaalityyppiin.

7.4 Salibandyviittomien DVD:n tekeminen

Termi DVD:n tekemisessä minua auttoi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa viestintää opiskeleva Samuli Hahl. DVD tehtiin kevään 2012 aikana muuntamalla kameranvideotiedosto mpeg2-muotoon, jonka jälkeen pääsimme leikkaamaan videolta yksittäisiä termiklippejä Adobe Premiere Pro CS5 - ohjelmalla. Sen jälkeen yksittäiset videoklipit koottiin DVD_Studio Pro - ohjelmaan. Kyseisellä ohjelmalla teimme DVD:lle aloitusvalikon, mistä löytyy viittomien yläkategoriat eli henkilöt, joukkue, kuurojen salibandyjoukkueita, Suomen salibandyliigan joukkueet 2011–2012, sarjajärjestelmä, ottelu + säännöt, varusteet, salibandykenttä, harjoitukset ja pelitilanteet. Kun aloitusvalikosta painaa jotakin tiettyä kategoriaa, aukeaa sen alta siihen liittyvät viittomalistat. Viittomalistasta voi valita haluamansa yksittäisen viittoman, jonka jälkeen näytölle tulee termin määritelmä ja video. DVD:llä viittomat ovat yläkategorioiden alla aakkosjärjestyksessä eli eri järjestyksessä kuin liitteessä 1. DVD:n grafiikat ovat tehty Adobe Photoshop CS5 – ohjelmalla. DVD:n kuvat ovat Hahlin suunnittelemaa ja tuottamaa. Ne ovat kerätty Varkauden seutuliigaa pelaavan salibandyjoukkue Altavastaajien materiaaleista.

8 VIITTOMIEN JAOTTELU

Tässä luvussa esitän taulukoiden avulla esimerkkejä viittomien jaottelusta eri kategorioihin. Luvussa esitän myös vastaukset tutkimuskysymyksiini. Joidenkin

kategorioiden viittomat olivat niin samantyyliisiä, joten en taulukoinut niistä jo-kaista. Taulukoiden esimerkki viittomat ovat valittu mielivaltaisesti eri yläkatego-rioista. Kaikki luokitellut viittomat löytyvät liitteistä 2 ja 3.

8.1 Nominaaliviittomat

Nominaaliviittomat olen luokitellut Päivi Rainõn (2006, 107–128) paikannimiviit- tomien luokitteluun käyttämän mallin mukaisesti (ks. luku 5.2). Nominaaliviitto- mia sain kerättyä informanttini viittomana yhteensä 193. Seuraavaksi jaan viit- tomat niiden etymologisten taustojen perusteella ja selvitän, miksi ne kuuluvat juuri siihen kategoriaan.

8.1.1 Rakenteellinen käännös

Rakenteellisen käännöksen sisältäviä salibandytermejä oli yhteensä 112. Ra- kenteelliset käännökset ovat ns. sanasanaisia käännöksiä. Sanalle löytyy hel- posti leksikaalinen vastine. Esimerkit näiden kohdalla ovat hyvin samanlaisia, joten esittelen niistä vain muutamia seuraavassa taulukossa. Loput rakenteelli- sen käännöksen sisältävät viittomat löytyvät liitteestä 2.

TAULUKKO 1. Rakenteelliset käännökset

Termi	Muodostuu viittomasta/viittomista
Salibandyn pelaaja	SALIBANDY+PELATA+HENKILÖ
Puolustaja	PUOLUSTAJA
Laitahyökkääjä	LAITA+HYÖKKÄÄJÄ
Kakkosvalmentaja	2.+VALMENTAJA
Joukkueenjohtaja	JOUKKUE+JOHTAJA
Kannattaja	KANNATTAA+HENKILÖ
Syyskausi	SYKSY+KAUSI
Pronssiottelu	PRONSSI+OTTELU
Varsinainen pelaaja	VARSINAINEN/VIRALLINEN+PELI+AIKA
Jatkoaika	JATKUA+AIKA
2 minuutin rangaistus	2+MINUUTTI+RANGAISTUS
Estäminen	ESTÄÄ
Toistuva väärä pelitapa	VÄÄRÄ+PELI+TAPA+UUDESTAAN
Pelitaktiikka	PELI+TAKTIikka
Ottelupöytäkirja	OTTELU+PÖYTÄ+KIRJA

Havaitsin, että suomalaisen viittomakielen salibandyviittomista suurin osa sisältää rakenteellisen käännöksen. Etenkin henkilöiden, sääntöjen sekä varusteiden viittomat ovat suurimmaksi osaksi saaneet merkityksensä suomen kielen kautta. Se voi johtua siitä, että salibandy on varsin nuori laji ja sen termistölle ei ole vielä kehittynyt täysin omia viittomavastineita, vaan monet termeistä tuotetaan suomen kielen mukaisesti.

8.1.2 Omaperäiset viittomat

Omaperäisen käännöksen sisältäviä termejä oli yhteensä 64. Näihin termeihin liittyy jokin omaperäinen tai visuaalinen assosiaatio. Seuraavassa taulukossa on esitelty jälleen muutamia esimerkkejä omaperäisistä viittomista ja millaisen omaperäisyyden tai assosiaation kautta ne ovat kenties syntyneet.

TAULUKKO 2. Omaperäiset viittomat

Termi	Omaperäisyys/assosiaatio
Maalivahti	Viittoma kuvastaa maalivahdin torjuntaa.
Kapteeni	Viittoma tulee kapteenin merkistä paidan rintamuksessa tai käsivarressa.
Idoli	Viittoma kuvastaa idolin perässä palvovaa fania.
Maajoukkue	Viittoma tulee maajoukkueen paidan raidasta.
Pudotuspelit	Viittoma kuvaa pudotuspelien kaaviossa olevia joukkueita.
Finaali	Kuvaa kahden viimeisen joukkueen kohtaamista pudotuspeleissä/finaalissa.
Aikalisä	Kuvaa tuomareiden näyttämää käsi-merkkiä.
Rangaistuslaukaus	Kuvaa tuomareiden näyttämää käsi-merkkiä.
Huitominen	Kuvaa tuomareiden näyttämää käsi-merkkiä.
Kiinnipitäminen	Kuvaa tuomareiden näyttämää käsi-merkkiä.
Kokoonpano	Viittoma kuvaa paperilla olevaa pelaajalista.
Paluupallo	Kuvaa pelaajasta pomppaavaa esinettä/pelivälinettä.
Alakolmio	Viittoma kuvaa kuinka pelaajat ovat sijoittuneet kentälle kolmio muodostel-

Miesvartiointi	maan. Kuvaa kuinka puolustaja seuraa vastustajaa.
Noppavitonen	Kuvaa kuinka pelaajat ovat asettuneet 2-1-2 muodostelmaan.
Blokki	Kuvaa vastustajaan törmäämistä.
Läpiajo	Kuvaa pelaajan karkaamista yksinläpi tilanteeseen.
Lapa	Kuvaa mailan lapa osaa.
Mailateippi/grippi	Kuvaa mailateipin eli gripin pyörittämistä varren ympärille.
Kaukalo	Kuvaa kaukalon laitoja.
Maalin yläkulma	Kuvaa tolppia, jotka muodostavat maalikehikon ja yläkulman.

Näistä termeistä on havaittavissa, että esim. monet sääntöihin liittyvät viittomat ovat muodostuneet oikeissa urheilutilanteissa näytettävien käsimerkkien kautta eli visuaalinen assosiaatio on muodostunut tuomareiden käsimerkeistä. Pelitilanteisiin ja taktiikkaan liittyvät viittomat kuvaavat usein pelaajien tai pelivälineen eli tässä tapauksessa pallon liikettä, joten ne ovat assosioituneet oikeista pelitilanteista. Objekteja kuten varusteita kuvaavat termit ovat saaneet omaperäisen viittomansa kohteen ulkonäön tai ulkomuodon kautta.

Paikannimiviittomien tutkimuksessa omaperäisten viittomien visuaalinen assosiaatio tuli esimerkiksi linnan torneista (ks. luku 6.4). Itse sanassa Hämeenlinna ei esiinny sanaa torni vaan viittoma on muodostunut todennäköisesti oikean linnan kuvasta. Siksi sääntöihin liittyvien viittomien omaperäisyys saattaa olla hieman kyseenalaistettavaa. Nämä viittomat ovat saaneet muotonsa todennäköisesti suoraan tuomareiden käsimerkeistä, joten niiden viittomavastineiden antoperusteet eivät ole täysin samanlaiset kuin paikannimiviittomissa. Sääntöihin liittyvät viittomat ovat siis voitu lainata suoraan käsimerkkien kautta ja niissä voi olla enemmän symbolista vastineenantoperustetta. Sääntöviittomien kohdalla Rainõn (2006, 107–128) luokittelu ei välttämättä täysin täsmää.

8.1.3 Sormiaakkosia sisältävät lainat

Sormiaakkosia sisältäviä nominaaliviittomia oli viittomien joukossa yhteensä 17. Suurin osa niistä oli salibandyseurojen nimiä. Sormiaakkosia oli havaittavissa

muutamassa muussakin viittomassa kuten divisioona, jonka viittoma on vain sormiaakkonen D.

TAULUKKO 3. Sormiaakkosia sisältävät lainat

Termi	Sormitus
Espoon Evyli	E-V-Y-L-I
Salibandyseura Viikingit Helsinki	S-S-V
Tampereen Classic	C-L-A-S-S-I-C
Seinäjoen Peliveljet	S-P-V
Nakkisormet TEAM Lappeenranta	N-S-T
Jyväskylän Happee	H-E
Nokian Kristityt Palloilijat	NOKIA + K-R-P
Loviisan Tor	L
Floorball Team Pori	F-B-T + PORI
Tapanilan Erä Helsinki	E-R-Ä
M-Team Helsinki	M-T-E-A-M
Suomen salibandyliitto ry	S-S-B-L
1. divisioona	1. + D
Suomen Cup	SUOMI + C-U-P
Alivoima	A-V
Ylivoima	Y-V
Tryout leiri	T-R-Y-O-U-T + LEIRI

Sormiaakkoslainoista monet ovat sellaisia, että niitä käytetään suomen puhekielessäkin lyhenteinä ja ovat sitä kautta siirtyneet viittotuun kieleen. Esim. ylivoimasta ja alivoimasta puhutaan usein vain YV:na ja AV:na. Joukkueistakin puhutaan yleensä vain lyhenteillä, kuten Salibandyseura Viikingit tunnetaan tuttavallisemmin vain SSV:na. Näin ollen sormiaakkosia sisältävät lainat ovat saaneet muotonsa puhekielessä käytettyjen lyhenteiden kautta. Kaksi viittomaa on saanut sormiaakkoslainansa englanninkielisen kirjoitusasunsa takia. Suomen Cup sekä Tryout leiri ovat tällaisia lainoja, sillä sanat CUP ja TRYOUT tulevat englanninkielestä ja ne tuotetaan sormiaakkosin.

8.1.4 Paronyymiset käännökset

Paronyymisiä käännöksiä löysin informanttini tuottamana vain yhden. Sen hän tuotti viittoessaan salibandyseura Espoon Oilers. Kyseisen seuran nimen hän viittoi käyttämällä kahta viittomaa ”ESPOO” ja ”ÖLJY”. Öljy sanan huulio oli

OILERS. Mielestäni tämän voi laskea paronyymiseksi käännökseksi, vaikkakin hän viittaa ÖLJY-viittomalla englannin kielen sanaan OIL, joka esiintyy OILERS-sanassa. Sana on saanut käännöksensä siihen rinnastuvan toisen sanan kirjoitusasuun yhtäläisyyden myötä ja on näin ollen paronyyminen.

Rainò (2006, 107–128) tutkimuksessa paronyymisten paikannimi-viittomien osuus oli suurempi, joten siksi paronyymisten salibandyviittomien vähäisyys yllätti. Hän kuitenkin mainitsee, että esimerkiksi henkilöviittomissa paronymiaa esiintyy puolet vähemmän kuin paikannimi-viittomissa. Tämän mukaan paronyymisyys ei siis ole rinnastettavissa eri alojen viittomien välillä. Paronymiaa esiintyy siis joskus enemmän ja joskus vähemmän riippuen tutkittavista viittomista.

8.2 Verbaaliviittomat

Verbaali viittomia aineistostani löytyi yhteensä 66. Suurin osa niistä liittyi sääntöihin tai pelitilanneviittomiin. Luokittelen verbaaliviittomat Tommi Jantusen (2010, 67–76) mukaan, joka jakoi ne neljään eri tyyppiin. Tyypin 1 viittomat ovat rakenteeltaan puhtaan morfemaattisia yksiköitä kuten esim. viittoma ”TIETÄÄ”. Morfeemi tarkoittaa kielen pienintä merkityksellistä tekijää eli viittomakielessä esim. käsimuotoa (Jantunen 2003, 56.) Tyypin 2 verbaalit sisältävät morfemaattisen tilanteeseen osallistujia koodaavan ele komponentin kuten viittomassa ”OPETTAA-2-1”, minkä voisi kääntää, että joku henkilö opettaa minua. Tyypin 3a verbaalit ilmaisevat kuvailun avulla jonkin olion olemassaoloa jossakin paikassa. Esim. PYSTYSSÄ-OLEVA-IHMINEN-ON-jossakin-paikassa kuuluisi tyypin 3a verbaaleihin. Tyypin 3b verbaalit kuvaavat olion kausaalista tai autonomista liikettä/liikkumista. Siirtää-HERNEMÄINEN-PIENI-ASIA tai LENTOKONE-LENTÄÄ-KIEPPUEN kuuluisivat tyypin 3b verbaaleihin. Tyypin 3 verbaalit muodostavat syntaktisesti oman erityisluokan, sillä ne ovat aina lauseenloppuisia.

Tyypin 3 verbaalit kuvaavat siis esim. ihmisen tai esineen liikettä tai paikallaan oloa. Jotta esim. liikettä voidaan kuvata, on osa tyypin 3 verbaaleista muodostunut polysynteettisesti (ks. luku 6.4). Näin muodostuneissa verbaaleissa on siis

sulautuneena useita morfeemeja kuten esim. klassifikaattori ja liikejuuri. Klassifikaattori tarkoittaa viittoman käsimuotoa, joka voi edustaa kokonaista kohdetta kuten ihmistä. Liikejuuri kuvaa kohteen liikkumista. Polysynteettisestä viittomasta, jossa on klassifikaattori ja liikejuuri, voidaan antaa esimerkki IHMINEN-KULKEE-OHI. (Jantunen 2003, 72–73). Ihmistä kuvaa klassifikaattori eli käsimuoto G. Käsimuoto G tarkoittaa, että nyrkissä olevasta kädestä vain etusormi on pystyssä. Liikejuuri muodostuu siitä, käsimuoto G liikkuu viittojan edestä. Ihmisen klassifikaattorista ja sen liikkeestä ovat muodostuneet osa tyyppin 3 salibandyviittomista.

Verbaaliviittomien luokittelussa oli ongelmallista se, että esim. termi LAKAISU luokiteltaisiin suomen kielessä substantiiviksi ja silloin luulisi, että myös viittoma olisi nominaali. Kuitenkin, kun informanttini viittoo kyseisen termin, tarkoittaa se pikemminkin LAKAISTA eli laukoa lakaisunomainen laukaus, jolloin luokittelin sen verbaaliksi. Eli osa suomen kielen termeistä, jotka olivat alun perin substantiiveja, olivatkin analyysini jälkeen toimintaa kuvaavia verbaaleja.

8.2.1 Tyyppin 1 verbaalit

Tyyppin 1 verbaaleja löytyi analyysin jälkeen yhteensä 34 eli yli puolet keräämistäni verbaaleista kuuluu tähän kategoriaan. Tyyppillistä kyseisissä termeissä on, että viittomat ovat puhtaan morfemaattisia ja tuotetaan aina samassa paikassa. Kuten aiempi esimerkki viittoma ”TIETÄÄ” tuotetaan aina samalla käsimuodolla ja aina samassa paikassa eli otsalla. Tyyppin 1 verbaaleja oli esimerkiksi ”liittyä joukkueeseen”, ”voittaa mestaruus putkeen”, ”pelata jotain vastaan”, ”vaihtaa”, ”painostaa/paine”, ”hallita peliä” ja ”harjoitella”. Viittomat ”LIITTYÄ”, ”VOITTAÄ”, ”PELATA”, ”VAIHTAA”, ”PAINOSTAA”, ”HALLITA” ja ”HARJOITELLA” ovat kiinteitä viittomia. Kiinteä viittoma tarkoittaa sitä, että viittomalla on perusmuoto ja rajallinen merkitys (Kuurojen Liitto ry 1998, 29). Nämä mainitsemani seitsemän viittomaa tuotetaan aina samassa paikassa eli viittojan rinnan edessä.

8.2.2 Tyypin 2 verbaalit

Kolme aineistoni verbaaleista sopi tähän tyypin 2 kategoriaan. Ne olivat ”tehdä maali vastustajan maalin”, ”maali omaan maaliin” ja ”varusteiden tarkastaminen”. Kahdessa ensimmäisessä tapauksessa joku tekee maalin jonnekin, joko vastustajan maaliin tai vastustaja tekee maalin oman joukkueen maaliin. Näissä tapauksissa tilanteeseen osallistujat ovat selkeästi nähtävissä viittomasta, sillä viittoman ”MAALI” liike suuntautuu joko kuviteltua vastustajan maalia kohti tai ikään kuin viittojan selän takana olevaa omaa maalia kohti. Termin ”varusteiden tarkastaminen” informantti tuotti viittomilla ”VARUSTEET”+”TARKASTAA”. Tässä tapauksessa hän tuotti viittoman ”TARKASTAA” itseään kohti, jolloin joku tarkastaa hänen pelivarusteensa. Viittoman voi kuitenkin tuottaa toiseenkin suuntaan, jolloin viitoja itse on tarkastajan roolissa. Siksi kyseinen viittoma koodaa tilanteeseen osallistujia ja kuuluu mielestäni tyypin 2 verbaaleihin.

8.2.3 Tyypin 3a verbaalit

Tyypin 3a verbaaleita löysin yhteensä 14. Nämä kaikki ovat selkeästi Tommi Jantusen esittämän mallin mukaisia, joissa joku IHMINEN-ON-jossakin-paikassa. Nämä verbaalit liittyivät poikkeuksetta pelitilanteissa tapahtuviin pelaajien liikkeisiin. Termi ”päästä pois jäähyttä” viitotaan ”RANGAISTUS”+ ”pelaaja hyppää laidan yli kentälle”. ”Karvaus 1-2-2” viitotaan ”KARVATA”+ taktiikan 1-2-2 mukaisesti ihmisten/pelaajien klassifikaattorit sijoitetaan viittojan eteen. ”Karvata ylhäältä” ja ”tiputtaa karvaus 60 %” viitotaan samalla tyylillä eli ”KARVATA”+ ”kahden pelaajan klassifikaattorit itsensä lähelle tai edemmäs riippuen karvataanko ylhäältä vai tiputetaanko karvausta”. ”Mennä kahdella päälle”, ”prässätä”, ”tuplata”, ”sumputtaa”, ”tyhjentää laita”, ”pelata itsensä ulos tilanteesta”, ”ohjata pelaaja kulmaan”, ”2vs2” sekä ”länget” viitotaan toistensa kanssa samalla tyylillä. Edellä mainittujen termien määritelmät voi katsoa liitteestä 1. Näissä kaikissa on ominaista se, että pelaajan klassifikaattorin liike kuvaa, kuinka henkilö liikkuu. Esimerkiksi ”mennä kahdella päälle” viitotaan niin, että kahden pelaajan klassifikaattorit liikkuvat oletetun yhden vastustaja pelaajan klassifikaattorin kylkeen.

8.2.4 Tyypin 3b verbaalit

Tämän tyypin verbaaleja löytyi yhteensä 15, joista 14 liittyi joko pallon liikkumiseen tai liikuttamiseen. Yleensä pallon liikuttaminen tarkoitti pallon syöttämistä johonkin suuntaan, jolloin pallon liikettä kuvattiin SYÖTTÄÄ viittoman avulla. Esimerkiksi termi ”avaus” tuotetaan viittomilla ”AUKI”+”SYÖTTÄÄ-1-2”. Tällöin ”SYÖTTÄÄ-1-2” kuvaa avausyöttöä, jossa pallomainen esine liikkuu eteenpäin toiselta pelaajalta toiselle. Toinen esimerkki on termi ”suunnanvaihto”, joka tuotetaan viittomin ”SUUNTA”+”VAIHTUA”+”SYÖTTÄÄ-1-3-4”. Tässä ”SYÖTTÄÄ-1-3-4” kuvaa pallomaisen esineen syöttämistä kentän poikki. Muita pallon liikuttamista kuvaavia termejä, joiden tuottamiseen käytettiin viittomaa ”SYÖTTÄÄ”, olivat ”pelata tyhjään paikkaan”, ”jakaa palloa nopeasti eteenpäin”, ”jättösyöttö”, ”pystysyöttö”, ”poikittaissyöttö”, ”seinäsyöttö” sekä ”tehdä maali suoraan syötöstä”. Näissä kaikissa kuvataan pallon syöttämistä johonkin suuntaan.

Pallon liikettä kuvasi mm. termit ”päällä pelaaminen” ja ”kimmota ylärimasta”. Päällä pelaaminen viitotaan ”PÄÄ”+”puskea pallon muotoista esinettä”. Pallonmuotoinen esine liikkuu puskun seurauksena johonkin suuntaan. ”Kimmota ylärimasta” viitottaessa palloa kuvaava klassifikaattori on viittojan etusormi. Maalin ylärimaa kuvaa toisen käden etusormi. Termi viitotaan kokonaisuudessaan siten, että toisen etusormenpää osuu toisen sormen sivuun ja kimpoaa siitä pallon lailla johonkin suuntaan. ”Mennä ylärimasta maaliin” viitotaan samalla tavalla, mutta silloin pallon kimpoamisen liikesuunta on viittojaan päin, ikään kuin siellä suunnalla olisi maali. ”Laidan kaatuminen” oli ainut termi tyypin 3b verbaaleissa, johon ei liittynyt ”pallo” tai ”syöttö” viittomaa. Se kuvataan viittomalla ”KAUKALO LAITA KAATUA”. Tässä termissä on kuitenkin selkeästi havaittavissa olion/esineen liike, joten se täyttää Tyypin 3b määritelmän.

8.3 Yhteenveto

Tässä luvussa olen esittänyt, kuinka viittomat ovat soveltuneet Rainòn ja Jantusen esittämiin kategorioihin. Luokitteluni osoittaa, että heidän mallinsa on sovellettavissa myös salibandyviittomiin. Mielestäni salibandyalantermien viittomavastineet eivät poikkea muista suomalaisen viittomakielen viittomista niin paljon, ettei niitä voisi kategorisoida heidän malliansa mukaisesti. Luokitteluni mukaan vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni on, että nominaaliviittomien viittomavastineidenantoperusteet ovat samat kuin Päivi Rainolla. Nominaaliviittomien viittomavastineidenantoperusteet ovat siis rakenteellinen käännös, omaperäisyys, paronyymisyys ja sormiaakkoslainaus. Verbaaliviittomien osalta ja tutkijatohtori Jantusen mallin mukaisesti vastaus toiseen tutkimuskysymykseeni on, että verbaaliviittomien tyypit ovat tyyppi 1, tyyppi 2, tyyppi 3a ja tyyppi 3b.

Vastaukset ovat nämä, koska salibandyalanviittomat kategorisoituivat varsin helposti Rainòn ja Jantusen mallin mukaisesti. Salibandyalanviittomista löytyi videomateriaalin avulla samanlaisia elementtejä, joiden kautta Rainò luokitteli paikannimiviittomia ja Jantunen loi Suomalaisen viittomakielen verbaalityypit.

9 LOPUKSI

Opinnäytetyöni tavoitteena oli valmistaa salibandyviittomien DVD, jonka avulla viittomakielialan toimijat pääsevät valmistautumaan tulkkauksiin ja, joka yhdenmukaistaisi salibandyviittomien kirjon tulkkien ja opiskelijoiden keskuudessa. Sen tarkoitus on myös helpottaa tulkkauksilanteita pelaajien ja tuomareiden välillä eri urheilutapahtumissa. Lisäksi halusin sen kehittävän professionaalisuuttani, koska opin uusia salibandyviittomia ja saan uutta tietoa niiden luokittelusta. Käytännössä työni oli viittomien keräämistä ja niiden taltioimista DVD-levylle. Tuotin tutkimustiedon lisäksi konkreettisen produktin, josta on hyötyä muillekin

kuin minulle. Työni aikana olen päässyt tutustumaan salibandytermistöön ja viittomiin, kehittämään atk-taitojani, keräämään tietoa ja yleissivistystä tutkimuksenteosta ja viittomakielen rakenteista. Olen myös päässyt parantamaan sosiaalisia taitojani, joita tulen tarvitsemaan työelämässä. Työtä tehdessäni olen tavannut itselleni tuttuja henkilöitä hieman virallisemmissä tilanteissa ja tätä kautta minulle on kehittynyt uusi opinnäytetyön tekemisen identiteetti. Työskennellessä tuttujen kanssa on pitänyt pysytellä aiheessa, jotta työnteko edistyy. Kohtaamiset eivät ole olleet siis aivan normaaleja kavereiden tapaamisia vaan kaikissa tilanteissa pääsin oppimaan jotain uutta ja näin kehittämään professionaalisuuttani.

Jos kokonaisuutta ajattelee, niin työni on edennyt ilman suurempia ongelmia alusta loppuun. Tutkimuskysymykset hioutuivat alun jälkeen nykyiseen muotoonsa ja niiden pohjalta keräsin lähdemateriaalit ja sain kirjallisen osuuden varsin rauhallisella aikataululla valmiiksi. Viittoma-klippien leikkaus ja DVD-levyn editointi on kulkenut työssä mukana ja ammattilaisen tukemana rakentunut valmiiksi produktiksi. Jos jotain lähtisin jälkeempään korjaamaan, niin viittomien kuvausvaiheessa kuvauspaikan valaistus olisi saanut olla kirkkaampi, jotta klipit näkyisivät selkeämmin. Lisäksi teemahaastattelun toimintatapaa olisi kannattanut miettiä, sillä nyt informantin haastattelu ei toteutunut. Olisivatko kysymykset vaikuttaneet informantin tuottamien viittomien laatuun vai olisinko saanut niiden avulla kontekstia viittomien ympärille, jolloin luokittelu olisi ollut ehkä helpompaa? Kokonaisuudessaan olen tyytyväinen tuotokseen ja produktin tärkein tavoite on täten toteutunut. Produktin viittomat eivät välttämättä ole yleisessä käytössä, koska ne ovat vain yhden informantin yhdessä hetkessä tuottamia. Tämän takia työni ei tule yhdenmukaistamaan salibandytermien kirjoa tulkkien ja opiskelijoiden parissa. Uskon, että tulkit ja tulkkiopiskelijat voivat kuitenkin käyttää DVD-levyä valmistautumismateriaalinaan. En ole itse salibandyä kerännyt paljoa teoretietoa eikä työni kirjallinen osa tue juuri salibandytulkausta, mutta produktin ja liitteissä olevan viittomalistan avulla voi varmasti päästä hyvään alkuun ja valmistautua tulkkauksilanteeseen.

Tärkein asia opinnäytetyössä on kuitenkin kirjallinen osuus ja sen tulokset. Siinä tutkin suomalaisen viittomakielen salibandyviittomia. Tarkemmin nominaaliviittomista selvitin niiden termivastineiden antoperusteita ja verbaaliviittomien tyyppi-

pejä. Jakaessani viittomia eri kategorioihin, huomasin, ettei jako ollut niin helppoa ja selkeää. Monien viittomien kohdalla videoklippi piti kelata moneen kertaan läpi, ennen kuin sen havaitsi jompaankumpaan sanaluokkaan kuuluvaksi ja, että sen sai lajiteltua tiettyyn alakategoriaan. Monet olisi suomenkielisen termin perusteella voinut kategorisoida väärin. Aiemmin mainitsemani ELAN-ohjelma olisi voinut helpottaa tätä vaihetta.

Tutkimuskysymykseni on esitelty luvussa 2.1. Vastaukset saadakseni luokittelin viittomat eri kategorioihin. Luokittelun tuloksia tarkastellessa huomasin, että suurin osa salibandyviittomista ovat nominaaleja ja etymologialtaan suomen kielen mukaisia rakenteellisia käännöksiä. Viittomat ovat muodostettu suomen kielen mukaisesti. Tämä voi johtua siitä, että suomalaiseen viittomakieleen ei ole vielä syntynyt täysin kiinteitä salibandyviittomia, vaan lajin harrastajat ovat keksineet viittomat tarvitessaan niitä. Tällöin on voinut olla helppo tukeutua suomen kieleen ja lainata viittomakieliset vastineet sitä kautta. Monet nominaaleista olivat saaneet vastineensa myös omaperäisen tai visuaalisen assosiaation kautta, kuten tuomareiden käsimerkeistä. Jos siis sovelletaan Rainòn (2006, 117-120) paikannimi viittomien luokitteluun käyttämää mallia suomalaisen viittomakielen salibandyalan nominaaliviittomien etymologian selvitykseen, voidaan todeta, että suurimmaksi osaksi viittomien etymologia perustuu suomen kieleen. Monet viittomista ovat rakentuneet suomen kielen sanojen viittomavastineista. Verbaaleista suurin osa kuului tyyppin 1 kategoriaan. Termien viittomakielisillä vastineilla on siis usein perusmuoto ja rajallinen merkitys. Tyyppin 3a ja 3b viittomia oli tasaisesti. Se kertoo, että verbaaliviittomat voivat olla myös kuvailevia ja polysynteettisiä. Näiden tulkintojen kautta tutkimuskysymykseni ovat saaneet vastauksensa.

Jos olisin kerännyt esimerkiksi jääkiekko- tai jalkapalloviittomia, olisivat tulokset voineet olla erilaisia. Jääkiekko ja jalkapallo ovat lajeina vanhempia, joten voi olla, että myös näiden alojen viittomia on ehtinyt muodostua enemmän Suomalaiseen viittomakieleen. Siksi jatkotutkimusaiheiksi voisin ehdottaa esimerkiksi näiden lajien viittomien luokittelua tai muuta tutkimusta. Myös monien muiden urheilulajien sanastotyöt sopivat jatkotutkimusaiheiksi, sillä niitä ei ole tehty kovinkaan montaa. Koska kieli kehittyy ja uutta sanastoa muodostuu koko ajan, voi tehtyjä sanastotöitä päivittää. En suosittelen, että salibandy sanastotyötä teh-

dään uudestaan heti ensi vuonna, mutta tulevaisuudessa sen kartoittaminen on varmasti ajankohtaista. Toisaalta keräsin viittomat vain yhdeltä viittomakieliseltä informantilta, joten jatkotutkimuksena voisi haastatella eri-ikäistä tai eri paikkakunnalta kotoisin olevaa henkilöä ja tutkia onko viittomilla variaatioita. Voi olla, että aiemmin tehdyistä sanastotöistä jää oleellisia termejä pois, joten myös siksi aiemmin tehtyjen sanastotöiden päivitys jatkotutkimusaiheena on toimiva. Nyt helähti piparkakkuhylly, mutta mitä seuraavaksi?

LÄHTEET

Ainiala, Terhi & Saarelma, Minna & Sjöblom, Paula 2008. Nimistöntutkimuksen perusteet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Bovallius-ammattiopisto 2012. Ammattioppimisto. Viitattu 26.3.2012.
<http://www.bovallius.fi/web/ammattiopisto/viittomat>

Croft, William 2003. Typology and universals. 2. painos. Cambridge: Cambridge University.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimus metodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus, 24–42.

Heikkinen, Hannu L. T., 2001. Toimintatutkimus – Toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimus metodeihin 1. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto, 170–185.

Heikkinen, Hannu L. T. & Jyrkämä Jyrki 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Hannu L. T Heikkinen, Rauno Huttunen & Pentti Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä – Toiminta tutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: ATENA kustannus, 25–62.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja Kirjoita. 13. painos. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy.

Ingo, Rune 1990. Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käännöstieteeseen. Juva: WSOY.

Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab

Jantunen, Tommi 2010. Suomalaisen viittomakielen pääsanaluokat. Teoksessa Tommi Jantunen (toim.) Näkökulmia viittomaan ja viittomistoon. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Jolkkonen, Lena 2010. Sanastotyöstä opittua. Terminfo 3/2010, 15.

Järvinen, Jussi & Sipilä, Aki 1997. Sählystä salibandyyn. Hämeenlinna: Karisto.

Karlsson, Fred 1994. Yleinen kielitiede. Helsinki: Yliopistopaino.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2008. Iso Suomen Kielioppi – Määritelmät. Viitattu 21.3. http://scripta.kotus.fi/cgi-bin/visktermit/visktermit.cgi?h_id=sCACHDAHG

Kulju, Mika & Sundqvist, Kristian 2002. Salibandykirja. Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy

Kuurojen Liitto ry 1998. Suomalaisen viittomakielen perussanakirja. Helsinki: KL-Support Oy

Kuurojen Liitto ry 2003. Suvi – Suomalaisen viittomakielen verkkosanakirja. Viitattu 6.3.2012. <http://suvi.viittomat.net/%5Cindex.aspx?c=22>

Lakner, Kati 2011. Tulkit termityössä – Näkökulmia ammatilliseen kehittymiseen, kielipolitiikkaan ja kielenhallintaan. Kielisilta 4/2011, 7–8.

Lewin, Kurt 1946. Action research and minority problems. Journal of Social Issues (2), 34-46.

Malkamäki, Jari 2011. Opinnäytetyöstä. Email jari.malkamäki@skul.org 15.5.2011

Nykänen, Olli 2005. Amatöörit asialla. Terminfo 2/2005, 13.

Rainò, Päivi 2006. Voiko Paikannimistöä ohjailla? Suomenkielisen paikannimistön ja kielenkuvauksen suhteista. Teoksessa Karin Hoyer, Monica Londen & Jan-Ola Östman (toim.) Teckenspråk: Sociala och historiska perspektiv. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Räisänen, Alpo 2003. Nimet mieltä kiehtovat – Etymologista nimistöntutkimusta. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 16.11.2011. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Salmi, Eeva & Lindholm, Arto & Viitanen, Reijo 2009. Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöopas. Viitattu 15.11.2011. https://pro.humak.fi/document/humak/15626/humakin_keskeiset_asiakirjat/kasikirjat_oppaat_ja_ohjeet/opetus/opinnaytetyoopas/OPINNAYTETYOOPAS.pdf

Sanastokeskus TSK ry 2011. Sanastoprojektin vaiheet. Viitattu 15.11.2011. http://www.tsk.fi/tsk/sanastoprojektin_vaiheet-17.html

Sanastokeskus TSK ry 2011. Sanastotyö – mitä, miksi ja kenelle? Viitattu 15.11.2011. http://www.tsk.fi/tsk/sanastoty%C3%B6_-_mit%C3%A4%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html

Seppälä, Katri 2010. Sanastotyötä, termityötä vai jotain ihan muuta? Terminfo 3/2010, 3.

Suomen Salibandyliitto ry 2011. Lajitieto - Sählystä salibandyyn. Viitattu 15.11.2011. <http://salibandy.net/artikkeli/lajitieto>

Suomen Yk-liitto, 2009. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja. Viitattu 27.3.2012.
http://www.ykliitto.fi/files/vammaistenoikeudet_kirjanen_net.pdf

Suonuuti, Heidi 2006. Sasastotyön opas. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry.

Tekniikan sanastokeskus r.y. 1988. Sanastotyön käsikirja. Soveltavan terminologian periaatteet ja työmenetelmät. 1. painos. Jyväskylä: Suomen Standardisoimisliitto SFS.

Vilka, Hanna 2010. Toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 29.3.2012.
http://vilka.fi/hanna/Toiminnallinen_ont.pdf

LIITTEET

Liite 1: Salibandytermejä ja niiden määritelmiä

Henkilöt

1. Salibandyn pelaaja
2. Maalivahti
3. Puolustaja
4. Laitapuolustaja
5. Hyökkääjä
6. Keskushyökkääjä
7. Laitahyökkääjä
8. Kapteeni
9. Varakapteeni
10. Valmentaja
11. Kakkosvalmentaja
12. Joukkueenjohtaja
13. Huoltaja
14. Kannattaja/fani
15. Idoli
16. Erotuomari/tuomari
17. Juniori
18. Konkari = Kokenut ja pitkään lajia harrastanut/pelannut pelaaja
19. Joukkueen toimihenkilöt

Joukkue

20. Maajoukkue
21. Liittyä joukkueeseen
22. Sponsori

Kuurojen salibandyjoukkueita

23. Helsingin Kuurojen Urheiluseura - Hero
24. Tampereen Uljas
25. Espoon Evyli
26. Turun Kuurojen Urheiluseura Valpas ry
27. Jyväskylän Kuurojen Urheiluseura Jalo ry
28. Oulun Kuurojen Urheiluseura Ryhti ry

Suomen salibandyliigan joukkueet 2011-2012

29. SalibandySeura Viikingit Helsinki – SSV
30. Seinäjoen Peliveljet – SPV
31. Turun Palloseura – TPS

32. Espoon Oilers
33. Tampereen Classic
34. Joensuun Josba
35. Nakkisormet TEAM Lappeenranta – NST
36. Jyväskylän Happee
37. Nokian Kristityt palloilijat – KrP
38. Loviisan Tor
39. Floorball Team Pori – FBT
40. Tapanilan Erä Helsinki
42. Koovee Tampere
41. M-Team Helsinki
43. Suomen Salibandyliitto ry - SSBL

Sarjajärjestelmä

238. Salibandy
44. Sarja = Esim. SM-sarja
45. Liiga = Ylin sarjataso Suomessa
46. Lohko = Divisioonat voidaan jakaa lohkoihin maantieteellisesti tai esim. turnauksissa joukkueet voidaan jakaa muutaman joukkueen lohkoihin.
47. 1.,2.,3. divisioona = Pääsarjan/liigan jälkeen seuraavaksi korkeimmat sarjatasot järjestyksessä.
48. Nousta sarjaporrasta ylemmäs = Divisioonan voittajalla on mahdollisuus nousta seuraavaan divisioonaan tai aina liigatasolle asti.
49. Pudota sarjaporrasta alemmas = Divisioonassaan huonoimmin sijoittuneet joukkueet tippuvat seuraavalle sarjatasolle.
50. Suomen Cup
51. Kausi
52. Syyskausi
53. Kevätkausi
54. Kierros = Yhden pelipäivän ottelut.
55. Karsinnat = Sarjan heikoin joukkue ja seuraavan sarjatason paras joukkue saattavat kilpailla noususta/putoamisesta karsintojen avulla.
56. Pudotuspelit = Sarjamuotoisessa pelisysteemissä pelataan pudotuspelit runkosarjassa/alkusarjassa parhaiten pärjänneiden joukkueiden kesken.
57. Puolivälierät = Pudotuspelien toinen vaihe.
58. Välierät = Pudotuspelien 3. vaihe. Mukana yleensä enää neljä joukkuetta.
59. Pronssiottelu
60. Loppuottelu
61. Finaali
62. Mestaruus
63. Voittaa mestaruuksia putkeen = Yksittäinen joukkue voittaa monta mestaruutta peräkkäisinä vuosina.
64. Pokaali
65. Mitali

Ottelu/matsi/peli + säännöt

66. Kotiottelu/Kotipeli
67. Vierasottelu

68. Pelata jotain vastaan
69. Alkulämmittely
70. Erä, 1., 2., 3. erä
71. Varsinainen peliaika
72. Jatkoaika = Jos ottelu on varsinaisen peliajan jälkeen tasatilanteessa, pelataan jatkoaika.
73. Aikalisä
74. Äkkikuolema = Sääntö, jolloin jatkoaika loppuu, kun jompikumpi joukkue tekee maalin.
75. Rangaistuslaukaus/rankkari = Pelaajan rikkoessa vastustajaa selvässä maalintekotilanteessa voi tuomari tuomita jäähyn sijaan rangaistuslaukauksen.
76. Siirretty rangaistuslaukaus = Siirretty rangaistuslaukaus on tuomittava mikäli tapahtuu rike, josta tuomitaan rangaistuslaukaus, mutta rikotulla joukkueella on rikkeen jälkeen pallo hallussaan ja maalintekotilanne on edelleen käynnissä.
77. Rangaistuslaukauskilpailu = Jos ottelu on vielä jatkoajankin jälkeen tasatilanteessa, suoritetaan rangaistuslaukauskilpailu.
78. Rangaistus/jäähdy
79. Joukkuerangaistus = Joukkue rikkeestä tuomittava rangaistus. Esim. jos joukkueella on liian monta pelaajaa kentällä samanaikaisesti.
80. 2 minuutin rangaistus
81. Siirretty rangaistus = Jos rikotulla joukkueella on rikkeen jälkeen pallo vielä hallussaan, tuomari odottaa jäähyn antamista niin kauan, kun vastustajajoukkue saa pallon itselleen.
82. Henkilökohtainen rangaistus = Yksittäiselle pelaajalle tuomittava rangaistus, joka ei vaikuta joukkueen pelaajien lukumäärään kentällä.
83. 10 minuutin henkilökohtainen rangaistus
84. Pelirangaistus = Pelirangaistus aiheuttaa pelikiellon ottelun loppuun saakka, mutta ei aiheuta jatkoseurauksia.
85. Ottelurangaistus = Ottelurangaistus aiheuttaa pelikiellon ottelun loppuun saakka, mutta lisäksi myös seuraavan ottelun pelikiellon samassa kilpailussa.
86. Törkeä ottelurangaistus
87. Päästä pois rangaistusaitiosta/jäähyltä
88. Alivoima/AV = Rangaistuksesta johtuen toinen joukkue joutuu pelaamaan miesvajaalla.
89. Ylivoima/YV = Toisen joukkueen rangaistuksesta johtuen joukkue pääsee pelaamaan ylivoimalla.
90. Tasavajaa = Molemmilla joukkueilla on yhtä aikaa saman verran pelaajia rangaistusaitiossa
91. Epäurheilijamainen käytös
92. Estäminen
93. Huitominen
94. Kiinnipittäminen
95. Korkea jalka
96. Korkea maila
97. Kädellä pelaaminen
98. Liian käyrä mailanlapa
99. Liian monta pelaajaa kaukalossa
100. Maasta pelaaminen
101. Mailaan lyöminen/potkaiseminen
102. Mailan nostaminen/painaminen
103. Mailan sitominen
104. Pelaaminen ilman mailaa

105. Pelin viivyttäminen = Tilanne, jolloin kenttäpelaaja aikoo voittaakseen asettuu kaukaloa tai maalinkehikkoa vasten estääkseen vastapelaajaa tavoittelemasta palloa sääntöjen mukaisesti.
106. Protestoiminen
107. Päällä pelaaminen
108. Taklaaminen
109. Kaataminen
110. Kamppaaminen
111. Tarpeeton mailan tarkistuspyyntö = Toinen joukkue pyytää mittauttamaan vastustajan mailanlavan käyryyden. Jos käyryys on sallittu, seuraa pyyntöä pyytäneelle joukkueelle joukkuerangaistus.
112. Toistuva väärä pelitapa
113. Työntäminen
114. Vaarallinen peli
115. Väkivaltaisuus
116. Väärä etäisyys = Vapaalyönnin aikana vastustajan pelaajien täytyy olla vähintään säännöissä mainitun välimatkan päässä vapaalyöntiä antavasta pelaajasta tai muuten vapaalyönti voidaan uusida.
117. Väärä vaihto = Jos joukkueella on liian monta pelaajaa samanaikaisesti kentällä, voidaan tuomita rangaistus väärästä vaihdosta.
118. Pysäyttää peliaika
119. Kiistapallo = Kun peli on katkaistu, eikä kummankaan joukkueen hyväksi voida tuomita sisäänlyöntiä, vapaalyöntiä tai rangaistuslaukausta, peliä on jatkettava kiistapallolla.
120. Kokoonpano
121. Ketju = Viiden pelaajan muodostama kentällinen.
122. Avauskentällinen
123. Viisikko/kentällinen
124. Vaihto/vaihtaa
125. Pelitaktiikka
126. Paikatonpeli = Taktiikka, jossa pelaajille ei ole määrätty tarkasti heidän pelipaikkoja.
127. Pallollinen puoli = Hyökkäyssuuntaan katsottuna se puoli, jossa pallo sillä hetkellä on.
128. Palloton puoli = Hyökkäyssuuntaan katsottuna se puoli, missä pallo ei sillä hetkellä ole.
129. Pelaajien vaihtaminen
130. Ottelupöytäkirja = Ottelupöytäkirjaan merkataan yksittäisen ottelun pelaajat, toimihenkilöt, maalit, rangaistukset ja muut peliin liittyvät asiat.

Harjoitukset ja pelitilanteet

131. Tehdä maaleja
132. Maali vastustajan maaliin
133. Maali omaan maaliin
134. Oma maali
135. Hyväksytty maali
136. Hylätty maali
137. Paluupallo/ripari/repound
138. Taktiikka

139. Alakolmio = Taktiikka, jossa joukkueen kolme pelaajaa ovat hyökkäykseen lähdetessä kolmio muodostelmassa, siten että yksi pelaaja on oman maalin lähellä ja kaksi ylempänä laidoilla.
140. Avaussyöttö
141. Painostaa/paine = Jos jompikumpi joukkue pitää palloa pitkään ja luo paljon maalintekopaikkoja, voidaan puhua painostuksesta.
142. Karvaus: 1-2-2, 2-1-2, 2-2-1 = Karvaustaktiikka. Numerot kertovat montako pelaajaa on missäkin kentän kohdassa hyökkäyssuuntaan katsottaessa.
143. Karvaus 75% = Karvaustaktiikka, jossa joukkueen ylin pelaaja on 75% kohdalla kenttää hyökkäyssuuntaan katsottaessa eli joukkue karvaa ylhäältä vastustajan puolelta.
144. Karvata ylhäältä/korkealta
145. Vetäytyä/pudottaa karvaus = Taktiikka, jossa joukkueen kaikki pelaajat vetäytyvät tiiviisti omalle puolustusalueelle.
146. Miesvartiointi = Taktiikka, jossa jokainen pelaaja seuraa ja puolustaa tiettyä vastustajan pelaajaa vastaan.
147. Mennä kahdella päälle = Kaksi pelaajaa yrittää riistää yhdeltä vastustajan pelaajalta palloa.
148. Mennä kiinni pelaajan iholle/prässätä
149. Tuplata = Yksi vastaan yksi tilanteessa puolustavan joukkueen toinen pelaaja tulee toisen avuksi riistämään palloa.
150. Sumputtaa = Puolustaa tiiviisti oman maalin edustalla.
151. Hyökkäys
152. Vastahyökkäys = Pallon riistosta lähtevä nopea hyökkäys.
153. Puolustus
154. Noppavitonen = Taktiikka, jossa joukkueen pelaajat ovat järjestäytyneet kentälle 2-1-2 muodostelmaan.
155. Neliöpuolustus = Puolustusmuodostelma alivoimalla pelattaessa, jossa kaksi puolustajaa ja kaksi hyökkääjää liikkuvat neliön muodossa.
156. Salmiakkipuolustus = Puolustusmuodostelma alivoimalla pelattaessa, jossa pelaajat ovat sijoittuneet kentälle salmiakkikuvion muotoisesti 1-2-1.
157. Kilpikonnapuolustus = Puolustaa tiiviisti koko joukkueena.
158. Suunnanvaihto = Vastustaja voi harhauttaa syöttämällä tai liikkumalla nopeasti toiseen suuntaan.
159. Pallollinen peli = Puhutaan pallollisesta pelistä, kun pallo on oman joukkueen hallussa.
160. Palloton peli = Joukkueen pelaaminen ja liikkuminen ilman palloa.
161. Hallita peliä/dominoida
162. Pelata loppuun asti
163. Pelata tyhjään paikkaan = Syöttää pallo sinne minne oman joukkueen pelaaja on liikkumassa.
164. Tyhjentää laita = Toinen pelaaja tyhjentää eli juoksee laidasta pois, jotta toinen pelaaja voi liikkua hänen paikalleen.
165. Pelinrakentaminen
166. Pelinlukutaito/Pelisilmä/Pelikäsitys = Älykäs pelaaja osaa lukea peliä ennakoiden, mitä seuraavaksi voi tapahtua. Hän tietää mitä omat ja vastustajan pelaajat saattavat tehdä seuraavaksi ja pystyy näin ollen liikkumaan/syöttämään/katkomaan peliä sen mukaisesti.
167. Pelata itsensä ulos tilanteesta
168. Jakaa/syöttää palloa nopeasti eteenpäin
169. Jättösyöttö = Syöttää/Jättää pallo takana tulevalle pelaajalle.

170. Ohjata pelaaja kulmaan
171. Laukaus
172. Rannelaukaus
173. Kantti = Laukaus, jolloin pelaaja suojaa palloa itsensä takana/sivussa, jotta maalivahti ei näe niin helposti milloin laukaus lähtee.
174. Lyöntilaukaus/lämäri
175. Lakaisu
176. Mennä yläriman kautta maaliin
177. Kimmota ylärimasta pois
178. Kuntopiiri ja kuntosaliharjoittelu
179. 2vs0, 1vs1, 2vs2, 3vs3 = Peli/harjoitustilanne. Ensimmäinen numero kertoo hyökkääjien määrän ja toinen puolustajien määrän.
180. Blokki = Estää vastustajan pelaajan eteneminen juoksemalla hänen juoksulinjalleen.
181. Muuri = Vastustajan vapaalyönnin eteen voidaan tehdä pelaajista muuri suoran laukauksen estämiseksi.
182. Maski = Vastustajan pelaaja yrittää peittää maalivahdin näkökenttää.
183. Harhauttaa
184. Suojata palloa
185. Länget = Laittaa/syöttää pallo vastustajan jalkojen välistä.
186. Läpiajo = Pelaaja pääsee yrittämään maalia ilman vastustajan pelaajien estelyitä ainoastaan maalivahtia vastaan.
187. Sisäänlyönti = Jos pallo on pompannut laidan yli, suorittaa toinen joukkue sisäänlyönnin.
188. Vapaalyönti/vapari = Vastustajan rikkoessa saa toinen joukkue vapaalyönnin rikepaikasta.
189. Vapaalyöntikuvio
190. Roolipelaaminen = Valmentaja on ohjeistanut pelaajaa pelaamaan tietyllä pelipaikalla tiettyjen ohjeiden mukaisesti.
191. Tiivistää kahteen kenttään = Joukkue pelaa käyttämällä vain kahta kenttelistä.
192. Harjoitella
193. Omatoiminen harjoittelu
194. Tekniikkaharjoittelu
195. Tryout leiri = Sopimuksettomat pelaajat voivat pyrkiä joukkueeseen tryout leirin kautta.
196. Leipoa palloa/Veivata = Siirrellä palloa sivulta sivulle. Harhauttaa/harhautella.
197. Ilmaveivi = Tehdään yleensä maalin takaa. Pelaaja nostaa pallon ilmaan mailan lavan päälle ja kiepauttaa sen maalin takaa/nurkalta ohi maalivahdin.
198. Pelailla/höntsätä
199. Syöttää/syöttö
200. Haltuunotto
201. Pystysyöttö
202. Poikittaissyöttö
203. Seinäsyöttö = Pelaaja syöttää pallon takaisin yhdellä kosketuksella.
204. Tehdä maali suoraan syötöstä
205. Pakkipari

Varusteet

- 206. Pallo
- 207. Maila
- 208. Mailanvarsi
- 209. Lapa
- 210. Lavan käyritys - kuppi/peili -> Kuppi = Kupin muotoinen käyritys, Peili = lapa taivutettu viistosti.
- 211. Grip/grippi/mailateippi
- 212. Pelivarusteet
- 213. Peliasu
- 214. Yhtenäinen peliasu
- 215. Taktiikkataulu/Fläppitaulu
- 216. Maalivahdin kypärä/maski
- 217. Pelaajalisenssi = Pelaajalisenssillä kontrolloidaan, että pelaajalla on kilpailuoikeus (edustus oikeus jossain seurassa) virallisissa sarjapeleissä sekä hänet on vakuutettu mahdollisten lajin parissa sattuvien tapaturmien varalle
- 218. Pelinumero
- 219. Hikinauha
- 220. suojalasit
- 221. Varusteiden tarkastaminen

Salibandykenttä/halli

- 222. Kaukalo
- 223. Kenttä
- 224. Laidat
- 225. Laitojen kaatuminen
- 226. Keskialue
- 227. Aloituspiste = Erien alussa ja maalin jälkeen peliä jatketaan aloituspisteeltä.
- 228. Maalivahdin alue
- 229. Vaihtoalue
- 230. Muovimatto ja parketti = Salibandykentän alustat
- 231. Pallon pomppiminen
- 232. Maalikehikko/maali
- 233. Maalin yläkulma/piparkakkuhylly
- 234. Maalin alakulma
- 235. Irbe/pahvi/pahvimaalivahti = Maalin eteen laitettava pahvi/vaneri, jossa on reiät ala- ja yläkulmissa. Käytetään harjoituksissa, jos maalivahdit eivät ole paikalla.
- 236. Rangaistus/jäähypenkki
- 237. Kellotaulu

Liite 2. Nominaalien luokittelutaulukko

Termi/Etymologia	Rakenteellinen käännös	Paronyyminen käännös	Omaperäinen viittoma	Sormiaakkosia sisältävät lainat
Salibandyn pelaaja	x			
Maalivahti			x	
Puolustaja/pakki	x			
Laitapuolustaja	x			
Hyökkääjä	x			
Keskushyökkääjä	x			
Laitahyökkääjä/ laituri	x			
Kapteeni			x	
Varakapteeni			x	
Valmentaja	x			
Kakkosvalmentaja	x			
Joukkueenjohtaja	x			
Huoltaja	x			
Kannattaja/fani	x			
Idoli			x	
Erotuomari/tuomari	x			
Juniori	x			
Konkari	x			
Joukkueiden toimihenkilöt	x			
Maajoukkue			x	
Sponsori	x			
Helsingin kuurojen urheiluseura – Hero			x	
Tampereen Uljas			x	

Espoon Evyli				x
Turun kuurojen urheiluseura Valpas Ry			x	
Jyväskylän kuurojen urheiluseura Jalo ry			x	
Oulun kuurojen urheiluseura Ryhti ry			x	
Salibandy seura Viikingit Helsinki – SSV				x
Seinäjoen peliveljet – SPV				x
Turun palloseura – TPS			x	
Espoon Oilers		x		
Tampereen Classic				x
Joensuun Josba			x	
Nakkisormet TEAM Lappeenranta – NST				x
Jyväskylän Haptee				x
Nokian Kristityt Palloilijat – KrP				x
Loviisan Tor				x
Floorball Team Pori – FBT				x
Tapanilan Erä Helsinki				x
M-Team Helsinki				x
Koovee Tampere			x	
Suomen salibandyliitto ry – SSBL	x			x
Salibandy	x			

Sarja	x			
Liiga	x			
Lohko	x			
1., 2., 3. divisioona				x
Suomen Cup				x
Kausi	x			
Syyskausi	x			
Kevätkausi	x			
Kierros	x			
Karsinnat	x			
Pudotuspelit			x	
Puolivälierät			x	
Välierät			x	
Pronssiottelu	x			
Loppuottelu	x			
Finaali			x	
Mestaruus	x			
Pokaali			x	
Mitali			x	
Kotiottelu	x			
Kotipeli	x			
Vierasottelu	x			
Alkulämmittely	x			
Erä	x			
1., 2., 3. erä	x			
Varsinainen peliaika	x			

Jatkoaika	x			
Aikalisä			x	
Äkkikuolema	x			
Rangaistuslaukaus/ rankkari	x		x	
Siirretty rangaistus- laukaus	x		x	
Rangaistuslaukaus- kilpailu	x		x	
Rangaistus/jäähy	x			
Joukkuerangaistus	x			
2 minuutin rangais- tus	x			
5 minuutin rangais- tus	x			
Siirretty rangaistus	x			
Henkilökohtainen rangaistus	x			
10 minuutin henkilö- kohtainen rangaistus			x	
Pelirangaistus	x			
Ottelurangaistus	x			
Törkeä otteluran- gaistus	x			
Alivoima	x			x
Ylivoima	x			x
Tasavajaa	x			
Epäurheilijamainen käytös			x	
Estäminen	x			

Huitominen			x	
Kiinnipitäminen			x	
Korkea jalka			x	
Korkea maila			x	
Kädellä pelaaminen			x	
Liian käyrä mailan lapa			x	
Liian monta pelaajaa kaukalossa	x			
Pelin viivyttäminen	x			
Protestoiminen	x			
Tarpeeton mailan tarkistuspyyntö	x			
Toistuva väärä pelitapa	x			
Vaarallinen peli	x			
Väkivaltaisuus	x			
Väärä etäisyys	x			
Väärä vaihto	x			
Kiistapallo	x			
Kokoonpano	x		x	
Ketju	x			
Avauskentällinen			x	
Viisikko/kentällinen			x	
Pelitaktiikka	x			
Paikatonpeli	x			
Pallollinen puoli	x			
Palloton puoli	x			

Pelaajien vaihtaminen	x			
Ottelupöytäkirja	x			
Oma maali	x			
Hyväksytty maali	x			
Hylätty maali	x			
Paluupallo/ripari/rebound			x	
Taktiikka	x			
Alakolmio			x	
Karvaus	x			
Karvaus 75%	x			
Miesvartiointi			x	
Hyökkäys	x			
Vastahyökkäys	x		x	
Puolustus	x			
Noppavitonen			x	
Neliöpuolustus			x	
Salmiakkipuolustus			x	
Kilpikonnapuolustus			x	
Pallollinen peli	x			
Palloton peli	x			
Pelinrakentaminen	x			
Pelinlukutaito	x			
Kuntopiiri	x			
Kuntosaliharjoittelu	x			
Blokki			x	

Muuri	x			
Maski			x	
Läpiajo			x	
Sisäänlyönti			x	
Vapaalyönti			x	
Vapaalyöntikuvio			x	
Roolipelaaminen	x			
Kesäharjoittelu	x			
Omatoiminen harjoittelu	x			
Tekniikkaharjoittelu	x			
Tryout leiri			x	
Pakkipari	x			x
Pallo	x			
Maila	x			
Mailanvarsi			x	
Lapa			x	
Lavan käyristys/ kuppi/peili			x	
Grip/grippi/ mailateippi			x	
Pelivarusteet	x			
Peliasu	x			
Yhtenäinen peliasu	x			
Taktiikkataulu	x			
Fläppitaulu			x	
Maalivahdinkypä- rä/maski			x	

Pelaajalisenssi	x			
Pelinumero	x			
Hikinauha	x			
Suojalasit	x			
Halli	x			
Kaukalo			x	
Kenttä	x			
Laidat			x	
Keskialue	x			
Aloituspiste			x	
Maalivahdin alue			x	
Vaihtoalue	x			
Muovimatto	x			
Parketti	x			
Maalikehikko/maali	x			
Maalin yläkulma/ piparkakkuhylly			x	
Alakulma			x	
Irbe/pahvi/ pahvimaalivahti			x	
Vaihtopenkki	x			
Vaihtoalue	x			
Rangaistuspenkki/ jäähypenkki	x			
Kellotaulu	x			

Liite 3. Verbaalien luokittelutaulukko

Termi/Verbaali Tyyppi	Tyyppi1	Tyyppi 2	Tyyppi 3a	Tyyppi 3b
Liittyä joukkueeseen	x			
Nousta sarjaporrasta ylemmäs	x			
Pudota sarjaporrasta alemmas	x			
Voittaa mestaruus putkeen	x			
Pelata jotain vastaan	x			
Päästä pois jäähytä			x	
Maasta pelaaminen	x			
Mailaan lyöminen/ potkaiseminen	x			
Mailan nostaminen/ painaminen/sitominen	x			
Pelaaminen ilman mailaa	x			
Päällä pelaaminen				x
Taklaaminen	x			
Kaataminen			x	
Kamppaaminen	x		x	
Työntäminen	x			
Pysäyttää peliaika	x			
Vaihtaa	x			
Tehdä maaleja	x			
Maali vastustajan maaliin		x		
Maali omaan maaliin		x		

Avaus				x
Painostaa/paine	x			
Karvaus: 1-2-2, 2-1-2, 2-2-1			x	
Karvata ylhääl- tä/korkealta			x	
Vetäytyä/pudottaa karvaus	x			
Tiputtaa karvaus 60%			x	
Mennä kahdella pääl- le			x	
Prässätä/mennä vas- tustajan iholle			x	
Tuplata			x	
Sumputtaa			x	
Suunnanvaihto				x
Hallita pe- liä/dominoida	x			
Pelata loppuun asti	x			
Pelata tyhjään paik- kaan				x
Tyhjentää laita			x	
Pelata itsensä ulos tilanteesta			x	
Jakaa palloa nopeasti eteenpäin				x
Jättösyöttö				x
Ohjata pelaaja kul- maan			x	
Laukaus	x			
Rannelaukaus	x			

Kantti	x			
Lyöntilaukaus/lämäri	x			
Lakaisu	x			
Mennä yläriman kautta maaliin				x
Kimkota ylärimasta				x
2vs0, 1vs1, 2vs2			x	
Harhauttaa	x			
Suojata	x			
Länget			x	
Tiivistää kahteen kenttään	x			
Harjoitella	x			
Leipoa palloa	x			
Veivata	x			
Ilmaveivi	x			
Pelailla/höntsätä	x			
Syöttää				x
Haltuunotto	x			
Pystysyöttö				x
Poikittaissyöttö				x
Seinäsyöttö				x
Tehdä maali suoraan syötöstä				x
Varusteiden tarkastaminen		x		
Laidan kaatuminen				x
Pallon pomppiminen				x

